

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**POMEN POROČANJA PO ODSEKIH NA
PRIMERU SAVE IN ISTRABENZA**

Ljubljana, avgust 2007

MAJA HUMAR

IZJAVA

Študentka Maja Humar izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom dr. Sergeje Slapničar in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, 27.8.2007

Podpis: _____

KAZALO

1. UVOD	3
2. PROBLEM INFORMATIVNOSTI KONSOLIDIRANIH RAČUNOVODSKIH IZKAZOV	4
3. POROČANJE PO ODSEKIH	5
3.1. NAMEN POROČANJA PO ODSEKIH.....	5
3.2. RAZVOJ POROČANJA PO ODSEKIH	7
3.3. OPREDELITEV ODSEKA	7
3.3.1. <i>Poslovni odsek</i>	8
3.3.2. <i>Zemljepisni odsek</i>	9
3.3.3. <i>Poslovodni pristop pri opredeljevanju odsekov</i>	10
3.4. IZBIRA PRIMARNEGA IN SEKUNDARNEGA ODSEKA.....	12
3.5. SODILA ZA OPREDELJEVANJE ODSEKOV.....	13
3.6. ZAVEZANCI ZA IZDELAVO POROČIL PO ODSEKIH	14
3.7. PODATKI, KI SE RAZKRIJEJO V POROČILU PO ODSEKIH	15
3.7.1. <i>Temeljna oblika poročanja</i>	15
3.7.2. <i>Sekundarna raven poročanja po odsekih</i>	18
3.7.3. <i>Druga razkritja poročila po odsekih</i>	19
3.8. UPORABNIKI POROČIL PO ODSEKIH	20
3.9. STROŠKI, KI SO POVEZANI S POROČANJEM PO ODSEKIH	21
3.10. DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA KOLIČINO IN KVALITETO RAZKRITIH INFORMACIJ.....	21
3.11. POMANJKLJIVOSTI IN PREDNOSTI, S KATERIMI SE SOOČAJO UPORABNIKI POROČIL PO ODSEKIH.....	23
4. ANALIZA POROČANJA PO ODSEKIH PODJETIJ SAVE D.D. IN ISTRABENZA D.D.	24
4.1. SAVA.....	24
4.1.1. <i>Predstavitev podjetja</i>	24
4.1.2. <i>Poročanje po odsekih</i>	25
4.1.3. <i>Analiza posameznih odsekov podjetja Sava d.d.</i>	27
4.2. ISTRABENZ D.D.....	33
4.2.1. <i>Predstavitev podjetja Istrabenz d.d.</i>	33
4.2.2. <i>Poročanje po odsekih</i>	35
4.2.3. <i>Analiza odsekov podjetja Istrabenz d.d.</i>	35
4.3. PRIMERJAVE, KI JIH OMOGOČA POROČANJE PO ODSEKIH PODJETIJ SAVA D.D. IN ISTRABENZ D.D.	43
5. SKLEP	45
LITERATURA	47
VIRI	48

1. UVOD

Cilj računovodskih informacij je predstavitev podjetja različnim interesnim skupinam. Za uporabnike računovodskih informacij pa računovodske informacije predstavljajo orodje za lažje in preudarnije sprejemanje različnih poslovnih odločitev. Današnja podjetja se soočajo z izredno visoko stopnjo globalizacije, kar jih spodbuja in delno celo sili k vse bolj razvejani in raznoliki ponudbi proizvodov in storitev na eni strani, na drugi strani pa od njih zahteva prisotnost na različnih svetovnih trgih. Tako razvejano poslovanje konglomeratnih podjetij posledično vpliva na vse manjšo uporabnost skupinskih računovodskih izkazov, ki prikazujejo zgolj povzetek rezultatov podjetja. Zato se smernice nadaljnega razvoja računovodskih informacij gibljejo predvsem v smeri uporabnih informacij z vidika investitorjev in drugih interesnih skupin, na podlagi katerih se lahko ocenijo doseženi rezultati in možnosti za prihodnje poslovne uspehe na različnih poslovnih in zemljepisnih odsekih delovanja podjetja. Prav poročila po odsekih prikazujejo tovrstne informacije strnjeno, jasno in v obliki, ustrejni za medsebojno primerjanje.

Cilj diplomskega dela je analizirati kakovost poročanja po odsekih dveh slovenskih podjetij – Save in Istrabenza.

Namen diplomske naloge je predstavitev poročanja po odsekih, kot jo zahtevajo Mednarodni standardi računovodskega poročanja in analizirati, kako se v praksi upoštevajo teoretična izhodišča in predpisi.

Diplomsko delo sem razdelila na tri dele. Najprej predstavljam probleme informativnosti konsolidiranih računovodskih izkazov.

V drugem delu je podrobneje opisano poročanje po odsekih. Na začetku predstavim opredelitev, kaj poročanje po odsekih sploh je. Opisan je tudi namen in razvoj poročanja po odsekih. V nadaljevanju opredelim dve osnovni vrsti odsekov: sodila za opredeljevanje odsekov in kako podjetje opredeli, katera vrsta poročanja po odsekih bo temeljna in katera sekundarna. Opisani so tudi podatki, ki se v poročilu po odsekih razkrijejo, kdo so zavezanci za razkrivanje teh informacij in kdo uporabniki. Ta del opredeljuje tudi stroške, ki so povezani s poročanjem po odsekih in dejavnike, ki vplivajo na kakovost in obseg poročanja po odsekih. Nenazadnje pa še pregled slovenskih predpisov na tem področju.

Zadnje poglavje je namenjeno predstavitvi in analizi poročanja po odsekih v dveh velikih slovenskih konglomeratnih podjetjih ter njuna medsebojna primerjava.

2. PROBLEM INFORMATIVNOSTI KONSOLIDIRANIH RAČUNOVODSKIH IZKAZOV

Namen računovodskih informacij je informirati različne skupine uporabnikov o finančnem položaju in uspešnosti podjetja. Te informacije so pri odločanju koristne širokemu krogu uporabnikov. Mednje spadajo lastniki kapitala, banke, dobavitelji, glavne stranke, tekmeči, država, zaposlenci in javnost.

Glede na to, da imajo različni uporabniki računovodskih informacij različne interese, potrebe in zahteve po informacijah, ki jih daje letno poročilo in računovodski izkazi, jih morajo sestavljavci in pripravljavci upoštevati in se jim kar najbolje prilagajati. Pri tem pa nikakor ne smejo ogroziti pravic vseh uporabnikov do enake popolnosti in enake vsebine informiranja (Odar, 2007, str. 8).

V računovodskem poročanju prevladuje cilj poročati tistim, ki so v podjetje vložili svoja sredstva v obliki lastniškega kapitala ali dolga in so upravičeni do donosov (Slapničar, 2006, str. 2). Torej velja, da so najpomembnejši uporabniki teh informacij vsekakor obstoječi in bodoči investitorji, ki vlagajo v podjetje z namenom maksimirati svoje donose. Kajti vlagatelji so prinašalci tistega kapitala, ki je družbi na voljo. Pravočasne, pravilne in dodatne računovodske informacije pa so tiste, ki zagotavljajo podjetjem pridobitev omenjenega kapitala (Odar, 2007, str. 8). Poleg tega jim računovodske informacije omogočajo oceniti donosnost in tveganost njihovih naložb v podjetje ter preučiti sposobnost podjetja učinkovitega razpolaganja z vloženimi sredstvi (Slapničar, 2006, str. 3).

Uporabnost računovodskih informacij je zagotovljena le, če podjetja prikazujejo poštene in resnične vrednosti, ki omogočajo napovedovanje bodočih denarnih tokov. Ker pa veliko podjetij postaja konglomeratnih, s tem ko širijo svojo dejavnost na različna področja, napovedovanje bodočih denarnih tokov iz računovodskih izkazov ni več zagotovljeno. Zato je zaželeno, da podjetja v svoja računovodska poročila vključujejo tudi druge računovodske in neračunovodske informacije, kamor spada poročanje po odsekih.

Podjetja v današnjem času niso omejena zgolj na zemljepisna območja znotraj države, v kateri imajo sedež, ampak je bistvo njihovega delovanja predvsem širjenje izven domačega okolja. Trend rasti podjetij se kaže tudi v širitvi proizvodnega programa na področja izven svoje matične dejavnosti. Takšna multinacionalna in multiproduktna podjetja, imenovana tudi multidimenzionalna podjetja, sicer pripravljajo skupne oziroma konsolidirane računovodske izkaze, vendar pa je uporabna moč teh izkazov manjša.

Konsolidirani izkazi nam govorijo, kakšni so pretekli rezultati podjetja, medtem ko na podlagi odsečnih informacij lahko sklepamo tako o preteklosti poslovanja kot tudi o tem, kakšna bo prihodnost poslovanja podjetja. Za majhna podjetja z eno samo dejavnostjo so osnovne računovodske informacije povsem zadovoljive, pri večjih podjetjih, ki sestavljajo konsolidirane računovodske izkaze, pa so nepregledna, zaradi česar imajo dodatne računovodske informacije visoko uporabno vrednost. Na podlagi konsolidiranega računovodskega izkaza je težko ovrednotiti uspešnost in položaj podjetja glede na ostala podjetja, ki delujejo v isti panogi, zaradi drugačnega oziroma individualnega skupka dejavnosti, s katerimi se podjetje ukvarja (Haller, 2003, str. 444). Poleg tega konsolidirani izkazi predstavljajo ekonomsko oceno poslovanja podjetja kot celote, zaradi česar morajo pogosto oblikovati ekonomsko različne odseke, da se lažje razume, s katerimi posameznimi dejavnostmi in področji se podjetje ukvarja (Haller, 2003, str. 445).

Mnoga podjetja imajo raznolik proizvodni program in so prisotna na različnih svetovnih trgih, zaradi česar se srečujejo z različnimi stopnjami donosnosti, s priložnostmi za rast, prihodnjih pričakovanj in nenazadnje tveganj. Informacije, ki se na eni strani nanašajo na različne vrste proizvodov in storitev, na drugi strani pa na rezultate v različnih deželah oziroma delih sveta, v katerih podjetje posluje, imajo velik pomen predvsem za ocenjevanje determinant stopenj rasti in tveganja. Teh informacij pa skupinski računovodski izkazi ne prikazujejo. To je razlog, da so informacije po odsekih pri uporabnikih računovodskih izkazov zelo dobrodošle. Poleg tega poročanje po bolj podrobnih odsekih poslovanja izboljšuje možnosti predvidevanja in napovedovanja prihodnjih rezultatov podjetja oziroma prihodnje pričakovane uspešnosti podjetja, zaradi česar so te informacije zelo zaželeno s strani investitorjev (Meek, Prather-Kinsey, 2003, str. 215).

3. POROČANJE PO ODSEKIH

3.1. Namen poročanja po odsekih

Poročilo po odsekih je opredeljeno kot razkritje informacij o delovanju podjetja v različnih vrstah dejavnosti, njegovem mednarodnem delovanju in prodaji na tuje trge in o glavnih kupcih (Kavčič, 1999, str. 124).

Poročanje po odsekih, z drugimi besedami segmentno poročanje, zahteva od podjetij, poleg informacij ki jih objavljajo v letnih poročilih, tudi prikaz dodatnih računovodskih podatkov, razčlenjenih po odsekih poslovanja.

Glavni namen te zahteve po dodatnih informacijah o različnih vrstah proizvodov in storitev podjetja ter različnih zemljepisnih območjih, na katere deluje, ki pomagajo uporabnikom, je (Hočevar, 1999, str. 146):

- bolje razumeti pretekle dosežke podjetja,

- bolje presoјati tveganja in donose podjetja ter
- bolj utemeljeno presoјati o podjetju kot celoti.

Ker postajajo današnja podjetja vse bolj multidimenzionalna, je njihova uspešnost odvisna od različnih dejavnikov. Ena vrsta dejavnikov izhaja iz podjetja samega, kot je na primer notranja organizacija podjetja, kvaliteta vodstvenega kadra ter notranje kontrole podjetja. Druga, pomembnejša vrsta dejavnikov pa izhaja iz okolja, v katerem podjetje deluje.

V okviru tega so bistvenega pomena predvsem zemljepisna področja, na katerih podjetja delujejo, saj se le-ta med seboj razlikujejo po zakonskih regulativah, ekonomskih pogojih, možnostih za rast, tveganjih in različnih stopnjah dobičkonosnosti, ki jih je mogoče na posameznem trgu doseči. Podobno pa lahko opredelimo tudi različne proizvode in storitve, ki jih podjetja opravljajo v okviru svojega programa. Tudi ta se med seboj razlikujejo po možnostih za rast tržnega deleža, stopenj dobičkonosnosti, tveganj in podobno. Zato je pomembno, da vemo, kje oziroma s katerimi produkti podjetje doseže največji delež prihodkov.

Prather–Kinseyeva in Meek (2004, str.214) pravita, da kot rezultat teh dejavnikov, uporabniki računovodskih izkazov potrebujejo segmentne informacije zato, da lahko presoјajo o sedanjem in prihodnjem poslovanju posameznih enot podjetja in o tveganju, s katerim se podjetje srečuje na različnih poslovnih in zemljepisnih območjih, na katerih deluje. Ker tovrstnih informacij uporabnik ne more pridobiti preko konsolidiranih izkazov, so odsečne informacije bistvenega pomena. Torej je glavni razlog za poročanje po odsekih zagotoviti uporabnikom teh informacij pomoč pri presojanju, kako različni odseki, ki jih imajo podjetja v okviru svojega poslovanja, vplivajo na podjetje kot celoto.

Razkritje informacij po odsekih zagotavlja uporabnikom računovodskih informacij orodje za analizo tveganj in priložnosti, s katerimi se sooča podjetje. Velikost in stopnja negotovosti glede prihodnjih denarnih tokov, za kar so najbolj zainteresirani investitorji, je odvisna od ekonomskih možnosti, s katerimi se podjetje sooča v okviru razdelitve po odsekih. Ti pa so tesno povezani z ekonomsko situacijo v različnih poslovnih in zemljepisnih sektorjih, s katerimi se podjetje sooča. Informacije po odsekih pomagajo investitorjem pri poslovnih odločitvah, saj investitorji lahko med seboj kombinirajo specifične odsečne informacije podjetij ter makroekonomske informacije o stanju poslovanja po poslovnem odseku ali po geografskih območjih (Haller, 2003, str. 445). Dodaja še, da je uporabna informacija tista, ki omogoča uporabnikom oceniti velikost in vrednost prihodnjih denarnih tokov.

Slaba stran poročanja po odsekih je, da imajo diskrecijske odločitve posloводства velik vpliv pri opredeljevanju odsekov in zato se lahko zgodi, da odseki dveh podobnih podjetij niso medsebojno primerljivi. Odsečno poročanje namreč v veliki meri temelji na organizaciji

notranjega računovodstva skupine. Le-ta ni predpisana, temveč je prepuščena poslovnim odločitvam.

3.2. Razvoj poročanja po odsekih

Velike koncentracije in združevanja ameriških podjetij so v ZDA že v začetku šestdesetih let privedla do prvih razmišljanj o poročanju po odsekih. V letu 1967 je bila razvita prva smernica o prostovoljnem razkrivanju podatkov v letnih izkazih za posamezne proizvode oziroma skupine proizvodov. Tri leta kasneje je ta smernica postala zavezujoča za tista podjetja, ki so delovala na borzah ZDA in jim je predpise postavljala Komisija za vrednostne papirje (SEC – Security and Exchange Commission). Še v istem letu je bil v ZDA sprejet nacionalni standard SFAS 14, ki je priporočal dodatno razkrivanje informacij tako po zemljepisnem kot poslovnem odseku.

Šele sprejem mednarodnega računovodskega standarda 14 (v nadaljevanju MRS 14) Odbora za mednarodne računovodske standarde je pomembneje vplival na razvoj poročanja po odsekih. Le ta je bil sprejet marca leta 1981, sklicujoč se na že prej omenjeni ameriški standard.

MRS 14 je služil kot podlaga priporočilom ne le za podjetja, ki so se želela mednarodno predstavljati s svojimi letnimi poročili, ampak tudi kot osnova za oblikovanje nacionalnih standardov (Haller, 2003, str. 448).

MRS 14 (poročanje o računovodskih informacijah po odsekih) je bil v letu 1994 preoblikovan, tri leta kasneje, v letu 1997, pa ponovno spremenjen v zdaj veljavno verzijo.

3.3. Opredelitev odseka

Odseki poslovanja so v teoriji zelo različno opredeljeni. Haller (2003, str. 451) jih opredeljuje kot mesto, ki je relevantno za sprejemanje odločitev. Če razdelitev po odsekih prispeva k boljšim ekonomskim odločitvam, kar je pravzaprav ekspliciten cilj zunanjega računovodskega poročanja in predpogoj za učinkovitost notranjega vodenja, potem je takšna opredelitev odseka pravšnja.

V primeru da sprejemanje odločitev opredelimo kot tehtanje med tveganjem in priložnostmi, lahko odsek opredelimo kot del podjetja, ki se sooča z podobnimi tveganji in možnimi prihodnjimi donosi. Z drugimi besedami ga lahko opišemo tudi kot skupek aktivnosti, ki se soočajo s podobnimi tveganji (Haller, 2003, str. 451).

Računovodski standardi v ZDA opredeljujejo odseke glede na vrsto dejavnosti. Odsek je po njihovem del podjetja, ki zagotavlja proizvode oziroma skupine podobnih proizvodov in

storitev predvsem za zunanje kupce podjetja (Hočevar, 1999, str. 147). Ta standard razlikuje dele poslovanja glede na (Hočevar, 1999, str. 147):

- poslovanje v različnih panogah,
- poslovanje doma in v tujini,
- poslovanje z najpomembnejšimi kupci.

Najpomembnejše dimenzije, ki so uporabljene v praksi, so naslednje (Haller, 2003, str. 451):

- Vrsta proizvoda ali storitve. Prednost te razdelitve je v dejstvu, da so posamezne skupine proizvodov ali storitev soočajo s podobnimi ekonomskimi pogoji, zaradi česar so izpostavljeni enakim vrstam tveganja in imajo tudi podobna pričakovanja glede prihodnjih denarnih tokov.
- Zemljepisno območje. Podjetja se na različnih območjih srečujejo z različnimi socialno ekonomskimi pogoji, političnimi tveganji, tveganji obrestne mere, stopnjami rasti in davčnimi obremenitvami, ki so značilne za posamezen ekonomski prostor. Skupek teh dejavnikov daje posameznemu zemljepisnemu območju edinstveno dinamiko glede pričakovanih tveganj in denarnih donosov. Na tej podlagi lahko v nadaljevanju opredelimo, ali se bo podjetje pri formiranju odseka osredotočilo na prostor, kjer se posamezen proizvod ali storitev proizvaja, ali pa se kje se posamezen proizvod ali storitev proda končnemu kupcu.
- Skupine kupcev ali dobaviteljev. Tudi ta razdelitev ima svoje značilnosti glede vpliva na tveganje in variabilnost donosov.
- Razdelitev matičnega podjetja na podružnice. Razdelitev odsekov glede na razdelitev matičnega podjetja pomeni le to, da bi se konsolidirano poročilo ponovno razdelilo na osnove iz katerega je bilo le-to narejeno. Torej bi namesto poročanja po odsekih lahko informacije črpali kar iz poročil posameznih podružnic matičnega podjetja.

Opredelitev odseka, ki ga uporabljata Collerjeva in Piercejeva pa je naslednje (1999, str.2):

Odsek je tisti del podjetja:

- ki je udeležen v poslovnih aktivnostih, ki prinašajo prihodke in povzročajo stroške;
- katerega rezultati poslovanja so stalno pod drobnogledom posloводства;
- za katere so na voljo finančne informacije.

Mednarodni računovodski standardi ločijo poslovne in zemljepisne odseke. Poslovni odsek je prepoznavni sestavni del podjetja, ki se ukvarja s posameznim proizvodom ali storitvijo. Zemljepisni odsek pa je prepoznavni sestavni del podjetja, ki se ukvarja s proizvodi ali storitvami v posebnem gospodarskem okolju (Mednarodni računovodski standardi, 2006).

3.3.1. Poslovni odsek

MRS 14 opredeljuje poslovni odsek kot prepoznavni sestavni del podjetja, ki se ukvarja s posameznim proizvodom ali storitvijo ali pa skupino sorodnih proizvodov ali storitev ter je

predmet tveganj in donosov, drugačnih od tistih v drugih poslovnih odsekih. Dejavniki, ki jih je potrebno upoštevati pri določanju, ali so proizvodi in storitve sorodni, so (Mednarodni računovodski standardi, 2006):

- narava proizvodov ali storitev;
- narava proizvodnih procesov;
- vrsta ali skupina odjemalcev proizvodov ali storitev;
- metode, uporabljene pri razpečevanju proizvodov ali opravljanju storitev; in
- po potrebi narava regulativnega okolja, na primer v bančništvu, zavarovalništvu ali javnih službah.

V nadaljevanju MRS še prepoveduje oziroma odsvetuje vključevanje tistih proizvodov in storitev v odsek, ki se pomembno razlikujejo po tveganjih in donosih. Kot razlog za to pa navaja, da utegnejo pri opredeljevanju poslovnega odseka obstajati razlike glede enega ali več dejavnikov, vendar se za proizvode in storitve, ki so vključeni v posamezen poslovni odsek, pričakuje, da so sorodni glede večine dejavnikov.

V primeru, da obstajata dva ali več vsebinsko podobnih poslovnih odsekov, o katerih se poroča znotraj podjetja, ju je moč združiti v en sam poslovni odsek, in sicer le če (Hočevar, 1999, str. 147):

- izkazujejo podobne dolgoročne dosežke;
- so podobni glede vseh dejavnikov iz ustrezne opredelitve odsekov.

Dovoljene pa so tudi kombinacije odsekov, ki so si med seboj zelo podobni. Tisti odseki, katerih aktivnosti imajo velik vpliv na tveganje celotnega podjetja, pa morajo biti opredeljeni kot samostojni odseki (Haller, 2003, str. 454).

3.3.2. Zemljepisni odsek

MRS 14 opredeljuje zemljepisni odsek kot prepoznavni sestavni del podjetja, ki se ukvarja s proizvodi ali storitvami v posebnem gospodarskem okolju ter je predmet tveganj in donosov, drugačnih od tistih v drugih sestavnih delih skupine, delujočih v drugih gospodarskih okoljih. Dejavniki, ki jih je treba upoštevati pri opredeljevanju zemljepisnih odsekov, so (Mednarodni računovodski standardi, 2006):

- podobnost gospodarskih in političnih okoliščin;
- povezava med poslovanjem na različnih zemljepisnih območjih;
- bližina poslovanja;
- posebna tveganja, povezana s poslovanjem na posameznem zemljepisnem območju;
- predpisi o izvozu in uvozu, ki veljajo na posameznih zemljepisnih območjih;
- valutna tveganja.

V nadaljevanju MRS še prepoveduje oziroma odsvetuje vključevanje tistih zemljepisnih območij v odsek, ki se pomembno razlikujejo po tveganjih in donosih. Zemljepisni odsek je lahko posamezna država, skupina dveh ali več držav ali območje znotraj države.

Tveganja in donosi, ki se nanašajo na zemljepisni odsek, so lahko pod vplivom tako zemljepisne razmestitve poslovanja podjetja (kjer se proizvodi proizvajajo ali od koder dostavljajo storitve podjetja), kot tudi razmestitve trgov (kjer se proizvodi podjetja prodajajo ali storitve opravljajo). Opredelitev dovoljuje, da so območni odseki zasnovani na (Haller, 2003, str. 454):

- razmestitvi pripomočkov in drugih sredstev podjetja za proizvajanje in opravljanje storitev ali
- razmestitvi njegovih trgov ali odjemalcev.

Tudi za zemljepisne odseke velja, da v primeru, da obstajata dva ali več vsebinsko podobnih zemljepisnih odsekov, o katerih se poroča znotraj podjetja, ju je moč združiti v en sam zemljepisni odsek, in sicer le če (Hočevnar, 1999, str. 147):

- izkazujejo podobne dolgoročne dosežke,
- so podobni glede vseh dejavnikov iz ustrezne opredelitve odsekov.

Pri odločitvah o sestavi odsekov morajo biti podjetja pozorna še na zunanje dejavnike, ki vplivajo na poslovanje podjetja na različnih zemljepisnih območjih oziroma v različnih državah in delih sveta. Sem spadajo predvsem ekonomska in politična situacija v državah, stopnja rasti gospodarstva, različne zakonske omejitve in drugo kar lahko bistveno vpliva na prodajo in tveganje poslovanja. Kot pa je že omenjeno, morajo tisti deli podjetja, ki imajo velik vpliva na tveganje celotnega podjetja, biti opredeljeni kot samostojni odseki.

3.3.3. Poslovodni pristop pri opredeljevanju odsekov

Poslovodni pristop opredeljuje, da naj bi se odseki oblikovali glede na tako imenovana mesta odgovornosti. To so tista mesta oziroma organizacijski deli podjetja, ki jih vodijo poslovodje in so za njih tudi odgovorni.

Na podlagi poslovodnega pristopa je odsečna informacija, ki je objavljena v poročilu po odsekih, osnovana na isti osnovi, kot so deli ali odseki podjetja, za katere podjetje pripravlja informacije za poslovodstvo z namenom ocenjevanja uspešnosti in odločitve o razporejanju sredstev na posamezne dele podjetja. (Cairns, 2006, str.102). Ta isti avtor v nadaljevanju poda še naslednji opredelitvi:

- odseki torej temeljijo na notranjih informacijah oziroma notranjih poročilih, le-te pa redno pregleduje poslovodstvo, kar seveda pomeni, da so informacije, ki jih podjetje pripravlja po odsekih, zelo ažurne;

- ter da so podatki, ki jih podjetje razkriva v poročilih po odsekih, narejeni na istem principu kot notranje informacije. To pa poročilom po odsekih daje visoko stopnjo razkritij.

Mednarodni računovodski standardi pravijo, da celoten koncept opredeljevanja odsekov temelji na tem, kako poslovodstvo organizira odseke znotraj podjetja. In sicer so to tisi odseki, za katere mora poslovodstvo sprejemati odločitve in ocenjevati uspešnost (Mednarodni računovodski standardi, 2006). Skratka, glede na poslovodni pristop naj bi odsek, ki ga opredelimo v okviru poročanja po odsekih, bil enak opredelitvi odseka, ki si ga podjetje izbere za notranje poslovodske namene. Glavni razlog za takšno opredelitev je predpostavka, da je poslovodska razdelitev po odsekih narejena zato, da med drugim olajša odločitveni in poročevalni proces poslovodstva. Če podjetje na isti način opredeli še odseke za zunanje poročanje, potem olajša odločitveni proces tudi zunanjim uporabnikom računovodskih informacij. Poleg tega imajo investitorji pri tovrstni opredelitvi odsekov možnost presojati o uspešnosti in učinkovitosti poslovodstva ne samo na osnovi rezultatov, ampak tudi na podlagi racionalne in kvalitetne razdelitve podjetja po odsekih. Hkrati je investitorjem olajšana tudi analiza posledic odločitev poslovodstva, ki se nanašajo na posamezen odsek (Haller, 2003, str. 453).

Vendar je pri opredeljevanju odsekov glede na omenjeni pristop potrebno biti previden. Odsek, ki je opredeljen v okviru poročanja po odsekih, je relevanten zgolj, če poslovanje v okviru tega odseka prinaša denarne tokove. Pri razdelitvi podjetja na odseke za potrebe notranjega poslovodstva pa prej omenjeni pogoj ni relevanten.

Mnogo raziskav, ki se nanašajo na poslovodni pristop pri opredeljevanju odsekov, je pokazalo tako njegove pozitivne kot negativne strani. Med pozitivne strani oziroma prednosti tega pristopa se štejejo naslednje (Quérée, Yeoh, 2006, str. 65):

- poveča se število odsekov, za katere se poroča in poveča se nabor informacij;
- uporabnikom tovrstnih informacij omogoča vpogled v podjetje skozi dane informacije na isti način, kot ga je deležno poslovodstvo;
- omogoča podjetju, da pripravi informacije po odsekih za zunanje poročanje pravočasno in po relativno nižjih stroških (saj so v tem primeru informacije tako za zunanje uporabnike, kot za notranje uporabnike, torej za poslovodstvo, enake oziroma podobne kar, kot rečeno, znižuje stroške priprave informacij);
- podatki poročila po odsekih so skladni z notranjimi poslovodskimi poročili;
- podatki poročila po odsekih so bolj konsistentni z ostalimi deli letnega poročila.

Negativne strani oziroma slabosti tega pristopa so (Quérée, Yeoh, 2006, str. 65):

- tovrstni pristop opredeljevanja odsekov lahko privede do razkritja poslovnih skrivnosti;

- podatki po odsekih se v tem primeru merijo oziroma izračunavajo na podlagi notranjih informacij, kar pa v določenih primerih ni v skladu z mednarodnimi računovodskimi standardi;
- lahko privede do različnih načinov merjenja dobička in izgube, kar še bolj zmanjša primerljivost med podjetji.

V nadaljevanju omenjena avtorja dodajata, da ta pristop predstavlja kompromis tako za uporabnike odsečnih informacij, kot za podjetja, ki te informacije pripravljajo. Porazdelitev podjetja, kot jo opredeljuje poslovodstvo, je za uporabnike informacij dragocena, saj lahko tako vidijo, katerim tveganjem in priložnostim poslovodstvo posveča pozornost oziroma misli, da so pomembni.

Berger in Hann (2003, str. 168) vidita prednost poslovnega pristopa v tem, da spodbudi uporabnike informacij po odsekih pri predvidevanju tistih akcij in reakcij posloводства, ki vplivajo na prihodnje prihodke iz poslovanja podjetja. Kot slabost pa vidita manjšo primerljivost informacij po odsekih med posameznimi poslovnimi odseki znotraj iste industrijske panoge, saj se podjetja pri oblikovanju odsekov ozirajo na individualne značilnosti organizacije podjetja. Poleg tega je težje medsebojno primerljiv še dobiček, saj MRS-ji ne dajejo navodil in priporočil, kako se le-tega oblikuje, ampak puščajo podjetjem proste roke. Nenazadnje pa je problem tega pristopa še v dejstvu, da imajo poslovodje velik vpliv na manipuliranje z informacijami, ki so namenjene zunanjim uporabnikom, kar zmanjšuje relevantnost teh informacij.

3.4. Izbira primarnega in sekundarnega odseka

MRS predvideva, da podjetja razkrivajo informacije tako o poslovnih kot tudi o zemljepisnih odsekih. Hkrati pa omogoča, da se podjetja sama odločijo, kateri odsek pomembneje vpliva na poslovanje podjetja oziroma na tveganje. Zato morajo za pomembnejši ali primarni odsek razkriti vse informacije, ki jih predvideva poročanje po odsekih, za preostali odsek pa MRS dovoljuje, da razkrije manj informacij, ker sekundarni odsek v manjši meri vpliva na tveganje podjetja. Takšno razdelitev nekateri avtorji poimenujejo kot »dvostrano« poročanje po odsekih.

MRS 14 opredeljuje temeljno in dodatno obliko poročanja po odsekih ali, drugače povedano, primarni in sekundarni odsek. Odločitev, katera bo temeljna oblika poročanja po odsekih, izhaja iz prevladujočega vira in narave tveganj in donosov podjetja. V primeru, da na tveganja in donose podjetja v večji meri vplivajo razlike pri proizvodih in storitvah, s katerimi se ukvarja, potem podjetje določi kot temeljno obliko poročanja o informacijah po poslovnih odsekih, dodatne oziroma sekundarne informacije pa se nanašajo na zemljepisna območja. Če so tveganja in donosi podjetja pod vplivom dejstva, da posluje v različnih državah ali zemljepisnih območjih, potem se podjetje odloči za temeljno obliko odločanja po zemljepisnih odsekih, kot dodatne informacije pa razkrije informacije po poslovnih odsekih (Mednarodni računovodski standardi, 2006).

V primeru da na tveganja in donose vplivajo tako razlike pri proizvodih in storitvah, s katerimi se ukvarja, kot v enaki meri, tudi območja, na katerih posluje, potem mora poslovodstvo presoditi, kateri dejavnik v večji meri vpliva na tveganje podjetja. Na tej podlagi se določi, kateri je temeljni in kateri sekundarni vir poročanja. V primeru da poslovodstvo tudi tega ne more opredeliti, mora podjetje uporabiti poslovne odseke kot temeljno obliko poročanja in zemljepisne odseke kot dodatno obliko poročanja (Mednarodni računovodski standardi, 2006).

Če pa razdelitev podjetja po odsekih ni zasnovana niti na skupinah proizvodov niti zemljepisnih območjih, potem mora poslovodstvo ugotoviti, od katere skupine je tveganje v večji meri odvisno. Na tej podlagi se odloči, katera oblika poročanja bo temeljna in katera dodatna (Mednarodni računovodski standardi, 2006).

Odločitev, kateri vir tveganj in donosov je v podjetju prevladujoč, je prepuščena poslovodstvu podjetja oziroma je povezana z organiziranostjo in poslovođenjem podjetja. To pa je že omenjeni poslovodni pristop pri opredeljevanju odsekov podjetja, ki priporoča, da podjetje oblikuje odseke kot organizacijske enote, katerih informacije se sporočajo poslovodstvu.

3.5. Sodila za opredeljevanje odsekov

MRS opredeljuje poslovni ali zemljepisni odsek kot odsek, o katerem se poroča, če večino prihodkov zasluži s prodajami zunanjim odjemalcem ter (Mednarodni računovodski standardi, 2006):

- če znašajo prihodki od prodaj zunanjim odjemalcem in od poslov z drugimi odseki 10% ali več celotnih prihodkov podjetja ali;
- če znaša poslovni izid odseka, bodisi dobiček bodisi izguba, 10% ali več združenega poslovnega izida vseh odsekov, ki imajo dobiček, ali združenega poslovnega izida vseh odsekov, ki imajo izgubo, kar je v absolutnem znesku večje; ali
- če znašajo sredstva 10% ali več celotnih sredstev vseh odsekov.

Dopuščeno je tudi, da se nek odsek opredeli kot odsek, o katerem se poroča, tudi če ne zadovoljuje enega od naštetih treh sodil. Lahko pa se tak odsek združi z ostalimi podobnimi odseki, ki so pod naštetimi mejami.

V posebnih primerih, kjer odseki ne izpolnjujejo merila desetih odstotkov, mednarodni računovodski standardi zahtevajo opredeljevanje odsekov, o katerih se poroča takole (Mednarodni računovodski standardi, 2006):

- če je celotni prihodek od zunanjih odjemalcev pri vseh odsekih, o katerih se poroča, skupaj manjši od 75% celotnega prihodka podjetja, se morajo opredeliti dodatni odseki, o katerih se poroča, dokler ni dosežena raven 75%;

- odsek, o katerem se je v prejšnjem obdobju poročalo, ker je zadostil ustrezni meji 10%, mora biti v obravnavanem obdobju še vedno odsek, o katerem se poroča, čeprav njegovi poslovni izidi in sestava ne presegajo več meje 10%, če poslovodstvo podjetja sodi, da je ta odsek še vedno pomemben;
- če se o odseku v obračunskem obdobju poroča, ker zadošča ustrezni meji 10%, je treba njegove podatke za prejšnje obdobje, predstavljene v primerjalne namene, preračunati, da ga kažejo kot odsek, o katerem se po novem poročila, čeprav v prejšnjem obdobju ni zadostil meji 10 %, razen če to ni izvedljivo.

V kolikor se spremeni struktura notranje organizacije podjetja do te mere, da obstoječa opredelitev odsekov ni več skladna z novo organizacijsko strukturo, potem mora podjetje odseke opredeliti na novo. Vendar mora v tekočem letu sestaviti tekoče informacije po odsekih na podlagi nove opredelitve odsekov, za pretekla leta pa mora prilagoditi podatke, tako da je omogočena primerjava podatkov za tekoče leto in za preteklo leto, če je to mogoče, sicer mora podatke tekočega leta predstaviti tako na podlagi stare opredelitve odsekov kot na podlagi nove opredelitve odsekov (Coller, Pierce, 1999, str. 4).

3.6. Zavezanci za izdelavo poročil po odsekih

Računovodske informacije po odsekih so po MRS 14 zavezana sestavljati tista podjetja, s katerih lastniškimi ali dolžniškimi vrednostnimi papirji se trguje na organiziranem trgu, ter tudi podjetja, ki šele izdajajo lastniške ali dolžniške vrednostne papirje za javni trg vrednostnih papirjev (Mednarodni računovodski standardi, 2006). Poročanje po MRS 14 se uporablja v popolnih objavljenih računovodskih izkazih, ki so v skladu z mednarodnimi računovodskimi standardi (Hočevar, 1999, str. 147).

V Sloveniji je z uveljavitvijo uredbe 1606/2002 o neposredni uporabi mednarodnih standardov računovodskega poročanja za konsolidirane izkaze, ki velja na vseh organiziranih borzah EU (Slapničar, 2004, str. 53), postalo poročanje odsekov vseh slovenskih družb, ki morajo predložiti konsolidirane izkaze po MSRP, obvezno. Uredbo je Evropska komisija izdala v okviru načrta, s katerim bi zagotovila enake pogoje poslovanja vseh podjetij (Slapničar, 2006, str. 35). Namen omenjene uredbe je preglednost delovanja trga in večja primerljivost konsolidiranih računovodskih izkazov podjetij Evropske unije (Volskis, 2005, str.40).

Tako morajo v skladu z uredbo EU 1606/2002 in 51. členom Zakona o gospodarskih družbah slovenska podjetja, ki so zavezana k uporabi MSR, od 1. januarja 2005 začeti poročati v skladu z MRS (Čuček, 2005, str 70-71). Uporaba uredbe pa se zahteva le pri pripravi konsolidiranih računovodskih izkazov (Čuček, 2005, str.1912). Od leta 2006 so k uporabi MRS-jev zavezane tudi banke, od leta 2007 pa tudi slovenske zavarovalnice. Mednarodni računovodski standardi v okviru MRS 14 zahtevajo od podjetij, da v okviru konsolidiranega računovodskega izkaza

pripravljajo tudi informacije po odsekih. Slovenski računovodski standardi poročanja po odsekih ne obravnavajo.

3.7. Podatki, ki se razkrijejo v poročilu po odsekih

Uporabnost poročil po odsekih je precej odvisna od števila opredeljenih odsekov in tudi od količine in vsebine podatkov, ki jih podjetje razkriva na posamezen odsek. Vendar pa velika količina informacij še ne zagotavlja kvalitete in uporabnosti le-teh. Več informacij lahko privede celo do zmanjšanja kvalitete in relevantnosti informacij. Zato je potrebno pošteno razmisliti, koliko in katere informacije razkriti, da zadovoljimo tako količinski kot kakovostni vidik poročanja.

Količina razkritih informacij je lahko odvisna od mnogo različnih faktorjev na primer od (Meek, Prather-Kinsey, 2004, str.216):

- velikosti podjetja: večja podjetja vsekakor prikazujejo več podatkov kot manjša;
- države, v kateri podjetje posluje: vsaka država ima v okviru nacionalnih računovodskih standardov različne zahteve glede količine razkritih informacij;
- panoge, v kateri deluje: določene panoge imajo prakso, da razkrivajo določene podatke, ki morda niso obvezni, vendar sami predvidevajo, da so uporabni in zaželeni;
- interne odločitve podjetja: podjetja imajo proste roke pri odločitvi, katere dodatne informacije bodo razkrili poleg tistih, ki so zakonsko predpisane.

Število razkritih informacij se razlikuje tudi po odsekih. Mednarodni računovodski standardi zahtevajo različno količino zahtevanih informacij glede na razdelitev odsekov na primarni oziroma temeljni odsek in sekundarni odsek. Za prvega se zahteva bistveno več razkritij kot pa za drugega. Saj, kot že rečeno, ima primarni odsek večji vpliv na tveganje in prihodnje donose podjetja kot pa sekundarni odsek.

3.7.1. Temeljna oblika poročanja

V okviru temeljne oblike poročanja se razkrijejo informacije, ki so vezane na primarni odsek. Ne glede na to katerega podjetje določi kot primarnega ali temeljnega, mora zanj razkriti naslednje informacije (Mednarodni računovodski standardi, 2006):

PRIHODKI

Razkriti mora prihodke vsakega odseka, o katerem se poroča. Prihodki, ki se nanašajo na prodajo zunanjim odjemalcem in prihodki odseka, ki se nanašajo na prodajo med posameznimi odseki, se morajo razkrivati oziroma predstavljati ločeno. Pri merjenju in poročanju o prihodkih odseka, ki izhajajo iz poslov z drugimi odseki, se prenosi med odseki merijo na podlagi, ki jo podjetje dejansko uporablja pri določanju cen teh prenosov.

POSLOVNI IZID

Podjetje razkrije poslovni izid vsakega odseka. MRS priporočajo, da podjetja razkrijejo tudi druga merila o dobičkonosnosti odseka, na primer: kosmati dobiček iz prodaje, dobiček ali izguba iz rednega delovanja in druge.

KNJIGOVODSKA VREDNOST SREDSTEV

Podjetje mora razkriti knjigovodsko vrednost vsakega odseka, o katerem se poroča.

CELOTNA NABAVNA VREDNOST OSNOVNIH IN NEOPREDMETENIH SREDSTEV

Podjetje razkrije celotno nabavno vrednost v obdobju pridobljenih sredstev, za katera se pričakuje, da se bodo uporabljala v več kot enem obdobju.

ODHODKI

Podjetje razkrije za vsak odsek, o katerem se poroča, odhodke, ki izhajajo iz poslovanja odseka in jih je mogoče pripisati neposredno odseku, ter ustrezni del odhodkov, ki ga je mogoče utemeljeno razporediti na odsek.

AMORTIZACIJA

Podjetje mora razkriti tudi celoten znesek amortizacije za vsak odsek, o katerem se poroča.

NEDENARNI ODHODKI

Podjetje mora za vsak odsek razkriti celotni znesek pomembnih nedenarnih odhodkov, ki so vključeni v odhodke odseka, tako da se pri merjenju poslovnega izida odseka odštevajo. V tem okviru se izključi amortizacijo.

DELEŽ V ČISTEM DOBIČKU ALI IZGUBI PRIDRUŽENIH PODJETIJ

Podjetje mora za vsak odsek, o katerem poroča, razkriti seštevek zneskov svojih deležev v čistem dobičku ali izgubi pridruženih podjetij, skupnih podvigov ali drugih finančnih naložb, ki so obračunane po kapitalski metodi, če je skoraj vse takšno delovanje pridruženih podjetij v istem odseku.

FINANČNE NALOŽBE V PRIDRUŽENA PODJETJA

Če se seštevek deležev podjetja v čistem poslovnem izidu pridruženih podjetij, skupnih podvigov ali finančnih naložb, ki so obračunane po kapitalski metodi, razkrije po odsekih, o katerih se poroča, se tudi seštevki finančnih naložb v takšna pridružena podjetja in skupne podvige razkrije po odsekih, o katerih se poroča.

USKLADITEV INFORMACIJ

MRS v okviru tega zahteva, da podjetje uskladi informacije po odsekih z informacijami v računovodskih izkazih podjetja. Ker pride pri konsolidaciji do pobotanja določenih kategorij

med podjetji v skupini, seštevek dejavnosti vseh odsekov ni enak konsolidiranemu izkazu. Zato je potrebno prikazati tudi, kakšen delež kategorij prispeva odsek v konsolidiranem izkazu stanja in izda po popravkih za vsa ta pobotanja.

Usklajeni morajo biti prihodki odseka s prihodki podjetja od zunanjih odjemalcev, poslovni izid odseka mora biti usklajen z dobičkom ali izgubo iz poslovanja podjetja ter s čistim poslovnim izidom poslovanja podjetja. Usklajena morajo biti tudi sredstva odsekov s sredstvi podjetja, obveznosti do virov sredstev pa morajo biti prav tako usklajena z obveznostmi do virov sredstev podjetja.

Tabela 1: Primer temeljne oblike poročila po odsekih

	ODSEK A	ODSEK B	IZLOČITEV	SKUPAJ
PRIHODKI				
Zunanja prodaja				
Prodaja med odseki				
Skupaj prihodki				
POSLOVNI IZID				
Poslovni izid odsekov				
Nerazporejeni odhodki gospodarske družbe				
Dobiček iz poslovanja				
Odhodki za obresti				
Prihodki za obresti				
Delež v čistih dobičkih pridruženih podjetij				
Davek iz dobička				
Čisti dobiček iz rednega delovanja				
Čisti dobiček				
DRUGE INFORMACIJE				
Sredstva odsekov				
Naložbe v pridružena podjetja po kapitalski metodi				
Nerazporejena sredstva gospodarske družbe				
Celotna sredstva skupine				
Obveznosti do odsekov				
Nerazporejene obveznosti gospodarske družbe				
Celotne obveznosti skupine				
Naložbe v opredmetena in neopredmetena dolgoročna sredstva				
Amortizacija				
Nedenarni odhodki razen amortizacije				

Vir: Mednarodni računovodski standardi, 2006, Priloga B.

3.7.2. Sekundarna raven poročanja po odsekih

Če prihodki od prodaje zunanjim odjemalcem posameznega zemljepisnega ali poslovnega odseka znašajo 10% ali več vseh prihodkov od prodaje zunanjim odjemalcem v podjetju ali katerega sredstva znašajo 10% ali več celotnih sredstev vseh poslovnih in zemljepisnih odsekov, potem morajo podjetja razkrivati še sekundarno raven informacij glede na opredelitve temeljnih oblik poročanja po odsekih (Mednarodni računovodski standardi, 2006).

V primeru da temeljna oblika poročanja izhaja iz poslovnih odsekov, morajo podjetja poročati še o teh informacijah (Mednarodni računovodski standardi, 2006):

- prihodki odsekov od zunanjih odjemalcev po zemljepisnih območjih, zasnovanih na zemljepisni razmestitvi odjemalcev;
- o celotni knjigovodski vrednosti sredstev odsekov po zemljepisnih razmestitvah za vsak zemljepisni odsek; in
- o celotni nabavni vrednosti v obdobju pridobljenih sredstev odsekov, ki se bodo po pričakovanjih uporabljala v več kot enem obdobju; sem spadajo opredmetena in neopredmetena dolgoročna sredstva po zemljepisnih razmestitvah sredstev za vsak zemljepisni odsek;

Če v podjetju temeljna oblika poročanja o informacijah po odsekih izhaja iz zemljepisnih odsekov, in če so le-ti zasnovani na razmestitvi sredstev ali na razmestitvi odjemalcev, potem je potrebno poročati še o (Mednarodni računovodski standardi, 2006):

- prihodkih odsekov od zunanjih odjemalcev za vsakega od poslovnih odsekov;
- celotni knjigovodski vrednosti sredstev vsakega od poslovnih odsekov; in o
- celotni nabavni vrednosti v obdobju pridobljenih sredstev odsekov, ki se bodo po pričakovanjih uporabljala v več kot enem obdobju; sem torej spadajo opredmetena in neopredmetena dolgoročna sredstva po poslovnih razmestitvah sredstev za vsak poslovni odsek.

Tabela 2: Primer dodatne oblike poročanja po odsekih, če je temeljna oblika poročanja, poročanje po poslovnih odsekih, dodatna oblika poročanja po je poročanje po zemljepisnih odsekih (v obliki matrike).

	OBMOČJE 1	OBMOČJE 2	OSTALO	SKUPAJ
Čisti prihodki od prodaje				
Sredstva				
Nabavna vrednost sredstev				

Vir: Mednarodni računovodski standardi, 2006, Priloga B.

3.7.3. Druga razkritja poročila po odsekih

Poročilo po odsekih lahko samo izpolni le kvantitativne zahteve, ki jih mednarodni računovodski standardi predpisujejo v okviru poročanja po odsekih. Če pa podjetje želi uporabnikom teh informacij ponuditi popolne in kvalitetne informacije, mora predstaviti še druga razkritja, ki so povsem opcijiska. V literaturah običajno predvidevajo naslednja razkritja (Haller, 2003, str. 461-462):

- Opis sestave posameznih odsekov, o katerih se poroča

Podjetje opiše oziroma navede vrste proizvodov in storitev v vsakem poslovnem odseku, o katerem se poroča. Pri zemljepisnih odsekih prav tako navede sestav vsakega zemljepisnega odseka, o katerem se poroča. Te opise lahko poda tako za temeljno obliko poročanja po odsekih kot za dodatno obliko poročanja po odsekih (Mednarodni računovodski standardi, 2006).

- Osnova za oblikovanje transfernih cen

Cene, ki jih podjetja uporabljajo pri obračunavanju poslov med posameznimi odseki znotraj podjetja, imajo velik vpliv na velikost prihodkov enega odseka in velikost odhodkov drugega odseka ter na dobičkonosnost obeh. Osnova oblikovanja transferne cene je lahko tržna, stroškovna ali kakšna druga cena. Tudi mednarodni računovodski standardi priporočajo razkritje omenjenih transfernih cen.

- Spremembe računovodskih usmeritev

Mednarodni računovodski standardi predvidevajo, da morajo podjetja razkriti spremembe računovodskih usmeritev, ki se uporabljajo pri poročanju po odsekih, če te spremembe bistveno vplivajo na informacije po odsekih. Podjetje mora v tem primeru razkriti informacije o odsekih za predhodno obdobje ter za primerjalne namene te podatke preračunati, razen če to ni mogoče. Takšno razkritje mora vsebovati tudi opis narave sprememb, razloge za spremembe, preračunane primerjalne informacije in denarno izraženi učinek sprememb (Mednarodni računovodski standardi, 2006 str.296). Haller (2003, str. 462) navaja kot tipične spremembe spremembo oblikovanja transfernih cen, ali če se na primer spremeni porazdelitev prihodkov, stroškov, sredstev in obveznosti do virov sredstev. Druga možnost pa je tudi, da podjetje spremeni standarde po katerih poroča.

- Informacije o delih podjetja, ki sicer niso opredeljena kot odseki, pa vendar zaslužijo več kot 10 % celotne prodaje podjetja

Torej, določeni del podjetja, o katerem se sicer poroča poslovodstvu, ni pa opredeljen kot odsek v okviru poročanja po odsekih, zaradi tega, ker večino svojih prihodkov doseže s prodajo drugim odsekom, pri prodaji zunanjim odjemalcem pa doseže 10 % ali več celotnih prihodkov podjetja, mora razkriti to dejstvo ter zneske prodaje zunanjim odjemalcem in notranje prodaje drugim odsekom (Mednarodni računovodski standardi, 2006).

- Glavni kupci

Ta zahteva sicer velja samo za podjetja ki pripravljajo svoje računovodske izkaze na podlagi ameriških standardov računovodskega poročanja. In sicer morajo podjetja med drugimi razkriti informacije o obsegu odvisnosti od njihovih kupcev. Za veliko odvisnost od posameznega kupca se šteje, če s prodajo temu kupcu podjetje realizira 10% ali več celotnih prihodkov podjetja. V tem primeru mora podjetje razkriti odvisnost od tega kupca, navesti celotno vsoto prihodkov ter opredeliti, v okviru katerega odseka (poslovnega ali zemljepisnega) so bili ti prihodki doseženi (Haller, 2003, str. 462).

- Pojasnila razkritij odsečnih podatkov

Tudi ta zahteva velja samo na območju ZDA, oziroma območju veljavnosti teh standardov. In sicer je nujno razkritje, kako podjetje definira in meri posamezne kategorije, ki jih razkriva v okviru poročil po odsekih. Ta zahteva izhaja iz želje po razumevanju, kako posamezna podjetja vrednotijo te kategorije (Haller, 2003, str. 462).

3.8. Uporabniki poročil po odsekih

Najpomembnejši uporabniki računovodskih informacij po odsekih so zagotovo investitorji oziroma vlagatelji na trgu kapitala. In prav ti so imeli največji vpliv na razvoj MRS, v okviru katerih je opredeljeno tudi poročanje po odsekih. Uporabniki računovodskih poročil želijo takšne vrste računovodskih informacij, na podlagi katerih lahko tudi pri konglomeratnih podjetjih naredijo projekcijo denarnih tokov in tveganj (Slapničar, 2006, str. 1).

Hočevar(1999, str. 146) našteva kot uporabnike poročil po odsekih naslednje interesne skupine, pri katerih se zanimanje za poročila kaže drugače.

- Skupina lastnikov; njih zanima predvsem možni poslovni rezultat, torej višina dobičkov in izgub in nenazadnje tudi učinkovitost rabe sredstev, ki so jih kot lastniki vložili v podjetje.
- Analitiki naložb; tudi njih zanima poslovni rezultat, ki ga podjetje dosega na različnih odsekih, in seveda ali je naložba, ki so jo investirali v podjetje, učinkovita, in če naložba prinaša pričakovane denarne rezultate.
- Posojilodajalci in kreditorji; zanima jih, ali bo podjetje z rezultati, ki jih dosega, uspelo pokrivati in odplačevati obstoječe in možne, še ne odobrene, prihodnje obveznosti.
- Oblast; za njih so najpomembnejši podrobni podatki o dogajanjih v posameznih odsekih poslovanja in panogah. Namen pridobljenih informacij je pomoč pri različnih zakonodajnih procesih, uvajanju morebitnih olajšav in podobnem.

3.9. Stroški, ki so povezani s poročanjem po odsekih

V preteklosti je veljalo prepričanje, da so stroški pripravljanja poročil po odsekih višji od koristi, ki jih ta poročila prinašajo. Z leti in z izkušnjami pa se je pokazalo, da to ne velja. Koristi, ki jih za seboj potegne poročanje po odsekih, so mnogo večje od stroškov (Haller, 2003, str. 446). Stroške poročil po odsekih lahko tako kot vse druge stroške razdelimo na posredne in neposredne stroške.

Neposreden strošek je strošek načrtovanja, obdelovanja in pripravljanja informacij. Vendar pa je celoten oziroma relativni obseg teh informacij nizek. Podjetja morajo ne glede na zakonske zahteve o pripravi različnih vrst poročil, kamor spada tudi poročanje po odsekih, pripravljati raznovrstne informacije za notranje zahteve. Kajti te informacije so nujne z vidika notranjega nadzora podjetja ter so kot osnova za različne notranje in poslovne odločitve. Torej so informacije že pripravljene, sicer za druge notranje namene, vendar jih z malce prilagoditve lahko uporabijo tudi za zunanje namene oziroma za zakonske zahteve. Na koncu se relativni stroški pripravljanja podatkov, ki jih sestavljajo enkrat, uporabijo pa za različne namene, znižajo.

Haller (2003, str. 446) k neposrednim stroškom šteje še stroške revizije, saj mora biti zanesljivost teh informacij preverjena s strani revizijskih družb. Poročilo po odsekih je vključeno v konsolidirane računovodske izkaze, ti pa so tako ali tako predmet analize revizije. Poročanje po odsekih zvišuje stroške revizije, vendar ne bistveno.

Posredni strošek, ki se pojavlja v okviru poročanja po odsekih, je povezan s konkurenčnim položajem podjetja. Razkritje informacij namreč lahko koristi obstoječim in možnim konkurentom, hkrati pa se zaradi tega znižuje konkurenčni položaj podjetja. Če omenjeno izjavo pogledamo bližje, lahko sklepamo, da v kolikor poročila po odsekih pripravljajo vsa podjetja po istih zakonskih regulativah in vključujejo v poročila istovrstne podatke, potem to ni več strošek oziroma konkurenčna slabost posameznega podjetja. Če pa podjetje pripravlja še druge informacije, ki niso zakonsko predpisane, potem predstavljajo ta razkritja pomoč podjetju pri pridobivanju redkih oziroma omejenih virov kapitala (Haller, 2003, str. 446).

In zopet je na dlani ugotovitev, da so stroški, ki so povezani s pripravo informacij po odsekih, bistveno manjši, skoraj zanemarljivi v primerjavi s koristmi, ki jih imajo investitorji s pripravljanjem in razkrivanjem podatkov. Če že niso prednosti merjene v finančnem smislu, pa se zagotovo vidijo v očeh uporabnikov teh informacij.

3.10. Dejavniki, ki vplivajo na količino in kvaliteto razkritih informacij

Namen dodatnih informacij je zadovoljitev uporabnikov, povečanje ugleda podjetja in v končni fazi tudi povečanje vrednosti podjetja. Kvaliteto poročanja po odsekih določa število

informacij oziroma kazalcev, ki jih razkrijemo na posamezni odsek. Obstajajo pa tudi dejavniki, ki vplivajo na količino dodatnih razkritij. Meek, Prather-Kinsey ter Don in Wayne (2004, str.226) naštevajo naslednje dejavnike: velikost podjetja, država, v kateri posluje podjetje, dejavnost, s katero se ukvarja oziroma panoga, v kateri podjetje deluje in zahteve revizorjev. Poleg naštetih pa se najdejo še drugi dejavniki. V nadaljevanju so opisani vsi dejavniki, ki vplivajo na količino in kvaliteto razkritih informacij.

VELIKOST PODJETJA

Večja podjetja na splošno razkrivajo več informacij kot manjša podjetja že zaradi dejstva da so pač velika. Dodatni argument, da večja podjetja razkrivajo več informacije, pa je ta, da so stroški priprave informacij nižji, saj morajo že zaradi velikosti podjetja in kompleksnosti lastniške strukture tako ali tako pripravljati obsežne dodatne informacije z namenom boljšega nadzora nad poslovanjem (Meek, Prather-Kinsey, 2004, str.226). Takšne informacije so zagotovo tudi kvalitetnejše. Sicer pa se večja podjetja tako ali tako srečujejo z večjimi zakonskimi zahtevami glede obsega poročanja, ki se od njih zahteva.

Naslednji dejavnik, ki predvideva da večja podjetja razkrivajo obsežnejše in kvalitetnejše informacije, je ta, da so večja podjetja politično bolj občutljiva. Politični stroški se kažejo predvsem kot pritiski interesnih skupin, ki so povezane z njihovimi osebnimi interesi (na primer sindikatov, državnih in davčnih regulatorjev). Omenjene stroške se lahko zniža s tem, da se pripravljajo dodatna razkritja in s tem zadovoljujejo različne interese na enkrat (Don, Wayne, 1996, str. 3). Tako se zopet povečata količina in kvaliteta razkritih informacij.

DRŽAVE, V KATERIH PODJETJE POSLUJE

Zahteve po količini razkritij se razlikujejo po posameznih nacionalnih predpisih. Multinacionalna podjetja, ki poslujejo na različnih območjih, morajo na teh območjih razkrivati tiste informacije, ki jih predpisi posamezne države od njih zahtevajo. Te že razkrite informacije lahko vključijo v konsolidirana računovodska poročila in na ta način povečajo število dodatno razkritih podatkov. Škoda bi bilo, da informacije, ki so bile že narejene, ne bi uporabili sebi v prid. Naslednji razlog ki ga je vredno omeniti, je značilnost poslovnega okolja, v katerem podjetje deluje, ki vpliva na poslovodstvo in na dojetanje, koliko in katere podatke razkriti.

PANOGA

Podjetja se soočajo z vse večjo konkurenco, ki vlada na trgu posameznih panog. Če želijo izstopiti iz te sivine in opozoriti nase ter tako vzpodbuditi zanimanje investitorjev, je ena izmed rešitev ta, da razkrijejo tudi tiste informacije, ki se od njih zakonsko ne zahtevajo, so pa dobrodošle za investitorje. Drugi argument, da panoga vpliva na količino dodatno razkritih informacij, pa je ta, da je za nekatere panoge značilno, da se določene informacije razkrije ne glede na to, da niso obvezne, kar je neke vrste splošni konsenz med podjetji v panogi.

MULTINACIONALNA PODJETJA

Od podjetij, katerih delnice kotirajo širom sveta, so v navadi podrobnejša razkritja njihovega poslovanja, kar pa vključuje tudi dodatna razkritja, tudi na področju poročanja po odsekih. Podatki po odsekih se povečajo tudi zaradi zahtev priporočil o količini razkritih informacij.

ZAHTEVE REVIZORJEV

Meek, Prather-Kinsey (2004, str. 226) v svoji razpravi navajata, da na količino dodatnih informacij, ki se od podjetij sicer ne zahteva zakonsko, v veliki meri vplivajo tudi revizijske hiše, predvsem večje. Te namreč od svojih klientov zahtevajo dodatna razkritja, namen teh zahtev pa je rast ugleda samih revizijskih družb in nenazadnje tudi rast ugleda podjetij, ki ta poročila sestavljajo.

3.11. Pomanjkljivosti in prednosti, s katerimi se soočajo uporabniki poročil po odsekih

Vsako podjetje definira odseke glede na organizacijsko strukturo in poslovne značilnosti podjetja, ki so za vsako podjetje edinstvene. Žal se zaradi tega uporabniki informacij po odsekih srečujejo s težavo primerljivosti podatkov med podjetji.

Naslednja pomanjkljivost, s katero se poročanje po odsekih srečuje, je ta, da se podjetja poslužujejo različnih metod merjenja kategorij, ki jih poročanje po odsekih od njih zahteva. Največji problem predstavlja ocenjevanje vrednosti sredstev. Kajti mednarodni računovodski standardi ne predpisujejo, na kakšen način oziroma kakšne metode morajo podjetja uporabiti, ampak pušča podjetjem proste roke pri izbiri. Pa tudi znotraj same opredelitve odsekov v okviru podjetja, lahko pride do razlik. Nanaša pa se na to, da podjetja razdeljujejo sredstva med odseki na drug način oziroma po drugem ključu kot pa prihodke in oziroma ali druge kategorije. Posledica tega pa je zopet slabša primerljivost med podjetji.

Investitorji in drugi uporabniki poročil se lahko soočajo tudi z neustreznimi in zavajajočimi podatki. »Slednje še posebno velja za poročanje o odsekih v podjetjih, katerih odseki so močno poslovno medsebojno povezani. V tem primeru se pojavi problem določanja in oblikovanja prenosnih cen (Hočevar, 1999, str. 152).«

Kljub naštetim pomanjkljivostim pa ne smemo zanemariti dejstva, da poročanje po odsekih izboljšuje zmožnosti napovedovanja in predvidevanja prihodnjih poslovnih rezultatov podjetja, zaradi česar so te informacije s strani investorjev zelo zaželeno.

Dodaten argument za oblikovanje računovodskih informacij po odsekih je tudi ta, da lahko na podlagi teh podatkov ocenjujemo uspešnost poslovanja, kako upravljajo s posameznimi deli podjetja in kako učinkoviti so pri tem.

4. ANALIZA POROČANJA PO ODSEKIH PODJETIJ SAVE D.D. IN ISTRABENZA D.D.

4.1. Sava

4.1.1. Predstavitev podjetja

Začetki podjetja Sava segajo v 20. leta prejšnjega stoletja. Prvi ustanovitelji so pod imenom podjetja Vulkan izdelovali pnevmatike, gumeno-tehnične izdelke, cevi za vodovodne in plinske napeljave in več sto drugih gumenih in gumeno-tehničnih izdelkov. Obseg proizvodov na področju gumene galanterije se je z leti in z razvojem podjetja večal. Podjetje Sava je kot eno izmed redkih delujočih podjetij na območju tedanje Jugoslavije že v tistem času izvažalo svoje izdelke v tujino. Podjetje Sava je bilo na področju osnovne dejavnosti izredno inovativno za tiste čase, saj je že v letu 1965 izdelalo prve plašče brez zračnic in plašče za višje hitrosti, v letu 1974 pa je začelo proizvajati potniške radialne pnevmatike z jeklenim pasom za osebna vozila. V osemdesetih letih se uveljavijo v konkurenci z znanimi svetovnimi proizvajalci avtomobilske pnevmatike, hkrati pa v tem času tudi razvijajo model integrirane kakovosti. V letu 1992 s svojimi uspešnimi proizvodi pridobijo prvi certifikat ISO 9001.

Skozi vsa leta delovanja se je Sava soočala s spremembami v lastniški strukturi. Semperit in Continental sta si skozi leta podajala lastništvo tega podjetja. Pomeben akter na tem področju je bilo podjetje Goodyear Tire & Rubber Company, s katerim se je Sava povezala. Leto po združitvi pa v okviru te združbe začneta s poslovanjem dva skupna podviga: Goodyear Engineered Products Europe, d.o.o. in Sava Tires, d.o.o..

Pomembna leta v poslovanju podjetja predstavljajo še leto 2000, ko Savine delnice začnejo kotirati na borzi vrednostnih papirjev, ter leto 2002, ko Sava zaradi nagle rasti preoblikuje organiziranost dejavnosti. Gumarske izdelke združijo v samostojno družbo Savatech, trgovska podjetja pa v podjetju Sava Trade. Ker v letu 2002 tako obvladuje že 20 podjetij, se obvladujoča družba poslovne skupine preoblikuje v holding. Že konec 90. let Sava začne z naložbeno dejavnostjo in s prevzemi sorodnih podjetij, kar se s preoblikovanjem v holding še bolj okrepi. Zato se na eni strani zaradi uspešnosti te dejavnosti, na drugi pa zaradi vse večje konkurence na področju gumenih izdelkov odloči za izločitev oziroma prodajo gumarstva iz svojega poslovanja. Denar, ki ga od tega pridobi, pa nameni za širjenje donosnejših dejavnosti. Sava danes sodi med največje poslovne sisteme v Sloveniji (Letno poročilo Poslovne skupine Sava, 2006, str. 11-15).

Poslovno skupino Sava sestavlja 29 družb, in sicer matična družba Sava d.d. in 25 odvisnih družb – hčera in vnukinj ter 3 družbe s skupnim obvladovanjem. Dejavnosti poslovne skupine Sava obsegajo (Letno poročilo Poslovne skupine Sava, 2006, str. 69-80):

- Gumarstvo z zunanjetrgovinsko mrežo, kjer razvijajo in tržijo gumeno-tehnične izdelke visoke kakovosti. V okviru te dejavnosti nadaljujejo tradicijo v gumarstvu, hkrati pa razvijajo nove inovativne izdelke visoke kakovosti za uporabo v industriji. V to dejavnost sodijo podjetja Savatech, Sava – GTI, Sava – Schäfer in Sava Rol d.o.o.
- Turizem. To dejavnost razvijajo pod okriljem dveh blagovnih znamk: Sava Hoteli Bled in Panonske terme. Turizem postaja ena najmočnejših Savinih razvojnih dejavnosti, cilj na tem področju pa opredeljujejo v okviru krepitev kot vodilnega turističnega ponudnika v Sloveniji.
- Nepremičnine, v okviru katerih gradijo in dajejo v najem nepremičnine. Pomemben del na tem področju predstavlja tudi inženiring in izvedba storitev za potrebe družb Poslovne skupine Sava. Cilj družb, ki poslujejo v okviru te dejavnosti, je oblikovati vodilne družbe za razvoj nepremičnin v Sloveniji in uvrstiti med vodilne na Hrvaškem, ter postati ključni koordinator nepremičninske dejavnosti v Poslovni skupini Sava.
- Druge dejavnosti, kamor spadata upravljanje z energijo in zaposlovanje in usposabljanje invalidov. Pod okriljem te dejavnosti poslujeta dve podjetji; Sava Medical in storitve, ki ima opredeljen cilj zagotavljanje učinkovitega izvajanja storitev, ki jih lahko opravljajo tudi invalidi. Družba Ensa pa se ukvarja z upravljanjem energije.
- Naložbene finance, kjer vlagajo v inovativne projekte. Naložbene finance so dejavnost, ki jih neposredno izvaja holdinška družba Sava, v okviru katere skrbijo za donosnost poslovnega sistema in naraščanje vrednosti naložb.

4.1.2. Poročanje po odsekih

Poslovna skupina Sava d.d. je od začetka poslovnega leta 2005 dolžna pripravljati in objavljati letne konsolidirane računovodske izkaze na podlagi Mednarodnih računovodskih standardov računovodskega poročanja.

PRED LETOM 2004

Vse do leta 2004 je poslovna skupina Sava pripravljala računovodske izkaze na osnovi Slovenskih računovodskih standardov, ki pa ne zahtevajo oziroma ne predvidevajo poročanja po odsekih. Poslovna skupina Sava d.d. do poslovnega leta 2004 ni imela opredeljenih ne področnih ne območnih odsekov. Sava kot poslovna skupina je sicer bila že takrat razdeljena na prej predstavljena področja dejavnosti.

LETO 2005

Glede na vrsto in naravo dejavnosti, s katero se Sava ukvarja, je temeljna oblika poročanja poslovni odsek, sekundarno obliko poročanja pa opredeljuje poročanje po zemljepisnih odsekih.

Mednarodni računovodski standardi zahtevajo, da morajo biti podatki, ki jih podjetja sestavljajo za tekoče poslovno leto, primerljiva s podatki preteklega leta. Zato so v podjetju sestavili poleg tekočega poročila po odsekih za leto 2005 še primerljivo poročilo po odsekih za leto 2004.

Poslovanje poslovne skupine Sava je bilo v letu 2005 na osnovi področnih odsekov razdeljeno na šest dejavnosti in skupino Ostale družbe. Dejavnosti poslovnega odseka so:

- dejavnost Gumarstvo,
- dejavnost Kemija,
- dejavnost Trgovina,
- dejavnost Turizem,
- dejavnost Nepremičnine,
- dejavnost Naložbene finance, in
- ostale družbe.

Zemljepisne odseke imajo zasnovane na osnovi prodaje Poslovne skupine, ki se spremlja na območju:

- Slovenija,
- izvoz v druge države EU, in
- izvoz izven EU.

Poslovna skupina Sava za leto 2005 je pod naslovom dodatna razkritja poročala o nakupu družbe v letu 2004 pod blagovno znamko Panonske terme, ki je bil realiziran pod knjigovodsko vrednostjo tega podjetja. Skladno z MRS so v letu 2004 izkazali iz naslova slabega imena ob prevzemu prihodek poslovne skupine. Slabo ime je tako k dobičku poslovne skupine za leto 2004 prispevalo kar precejšen delež dobička in sicer 29,8%. V okviru razdelitve po zemljepisnih odsekih pa dodatno razkrivajo, da sredstva niso bila razdeljena po zemljepisnih odsekih, ker knjigovodska vrednost sredstev, ki se nanaša na družbe v Sloveniji, predstavlja 99,1% celotnih poslovnih sredstev skupine.

LETO 2006

Tudi v letu 2006 je ohranjena primarna oblika poročanja na istih poslovnih odsekih. Število le-teh se je glede na preteklo leto zmanjšalo za dve dejavnosti, in sicer so s prodajo podjetja Teol izločili dejavnost Kemija. V tem poslovnem letu se je zgodil še en preobrat, in sicer so z nakupom pomembnega deleža podjetja Merkur d.d. odprodali dejavnost Trgovina. Pravzaprav so na omenjeno podjetje prenesli dejavnost Trgovina, ter tako iz odsečnega poročila izločili tudi to dejavnost. Ostale štiri dejavnosti so glede na prejšnje leto ostale nespremenjene.

Pri izkazovanju informacij po zemljepisnih odsekih so prihodki posameznih odsekov prikazani po območjih, kjer so stranke, sredstva pa glede na njihovo geografsko lego. Razdelitev zemljepisnih odsekov ostaja glede na leto 2005 nespremenjeno.

V okviru dodatnih razkritij v letu 2006 poročajo naslednje:

- Cene prenosov med odseki so oblikovane oziroma se merijo na čisti poslovni podlagi oziroma na tržnih cenah.
- Poslovni izidi, sredstva in obveznosti po odsekih vsebujejo postavke, ki jih je mogoče pripisati neposredno oddelku. To pa po njihovem mnenju zagotavlja ustrezna pravno formalna organiziranost poslovne skupine.
- V okviru zemljepisnih odsekov sredstva niso razdeljena po posameznih zemljepisnih odsekih, ker se knjigovodska vrednost sredstev kar v 97,7% nanaša na družbe v Sloveniji.

4.1.3. Analiza posameznih odsekov podjetja Sava d.d.

Podatki po poslovnih odsekih predstavljajo temeljno obliko poročanja po odsekih in so v letu 2006 izgedali takole:

Tabela 3: Ključne postavke po poslovnih odsekih Poslovne skupine Sava za leto 2006

V 000 SIT	Gumarstvo	Turizem	Nepremičnine	Druge dejavnosti
Poslovni prihodki skupaj	28.219.915	13.999.805	3.747.761	872.155
Čisti dobiček poslovnega leta	702.761	447.399	184.484	46.093
Sredstva	13.880.047	47.461.762	10.287.245	1.917.490
Obveznosti	6.970.104	21.355.889	8.258.691	1.102.427
Kapital	6.910.000	26.106.000	2.028.000	869.000
Nabave nepremičnin, naprav in opreme	1.016.817	6.173.176	5.304	390.878
Amortizacija	808.143	1.739.810	134.660	74.128

V 000 SIT	Naložbene finance	Izločitev poslov v skupini	Skupaj
Poslovni prihodki skupaj	2.001.478	-8.147.483	40.693.631
Čisti dobiček poslovnega leta	5.706.469	1.079.205	8.166.411
Sredstva	109.505.364	-21.448.225	161.657.683
Obveznosti	30.823.511	-10.504.856	58.005.766
Kapital	78.681.853	0	161.657.683
Nabave nepremičnin, naprav in opreme	1.302.993	0	8.889.168
Amortizacija	544.478	0	3.301.219

Vir: Letno poročilo Poslovne skupine Sava, 2006, str.149

Tabela 4: Ključne postavke po zemljepisnih odsekih Poslovne skupine Sava za leto 2006

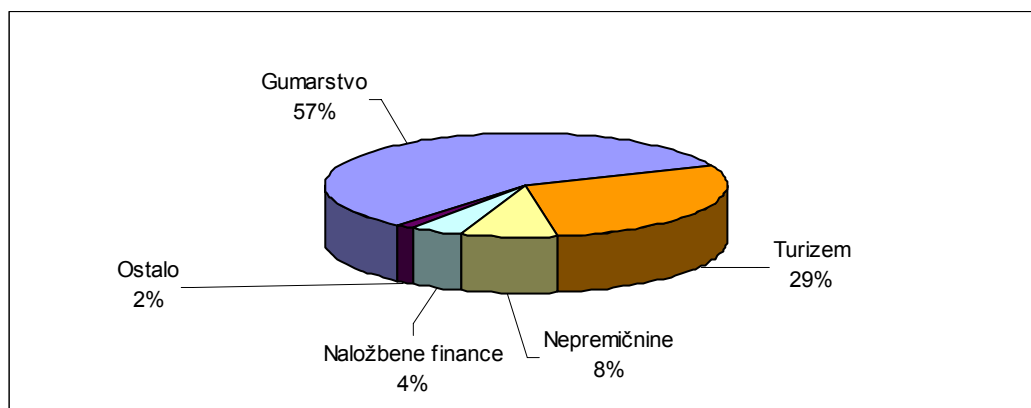
V 000 SIT	Slovenija	Evropska unija	Ostalo	Skupaj
Prihodki od prodaje	19.059.812	16.736.051	4.770.164	40.566.027

Vir: Letno poročilo Poslovne skupine Sava, 2006, str.150

V nadaljevanju je v nekaj besedah opisana uspešnost posameznih odsekov. Opis je narejen na podlagi zgoraj navedenih poročil po odsekih, ki jih podjetje objavlja na svojih spletnih straneh. Na njihovi podlagi so izračunani trije kazalci, dobičkonosnosti sredstev, dobičkonosnosti kapitala in dobičkonosnosti prodaje. Omenjeni kazalci so primerjani še s kazalci, ki veljajo za panogo, v kateri odseki poslujejo.

POSLOVNI ODSEK

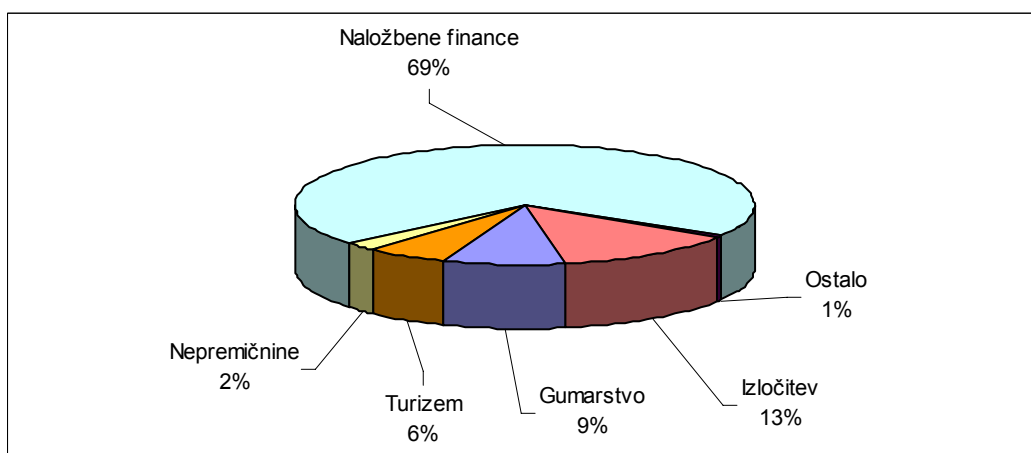
Slika 1: Prihodki po posameznih poslovnih odsekih Poslovne skupine Sava za leto 2006

Vir: Letno poročilo Poslovne skupine Sava, 2006.

Iz zgornjega grafikona se vidi, da največ čistih poslovnih prihodkov prinaša odsek Gumarstvo in sicer kar 57%. Tudi Turizem prinaša visoke prihodke in sicer 29%. Ostali odseki pa bistveno manj, na primer prihodek iz odseka Naložbene finance prispeva k celotnemu prihodu Poslovne skupine Sava le 4%.

Slika 2: Dobiček po posameznih poslovnih odsekih Poslovne skupine Sava za leto 2006

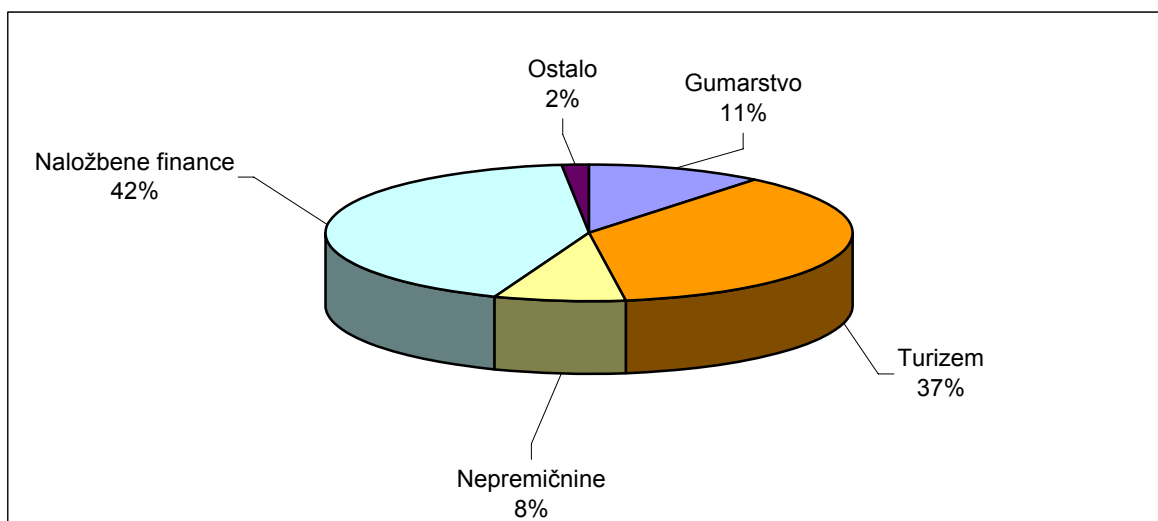

Vir: Letno poročilo Poslovne skupine Sava, 2006.

Na podlagi grafikona je videti, da največ dobičkov Poslovna skupina Sava doseže iz poslovanja odseka Naložbenih finance. Razlika med obema kategorijama, celotnimi

poslovnimi prihodki in dobičkom, je precejšnja. Prihodki, ki jih dosega glede na celotne prihodke Poslovne skupine, so izredno nizki, medtem ko je delež dobička, ki ga dosega glede na celotno Poslovno skupino, največji. To razlika nastane zaradi tega, ker knjižijo finančne prihodke po kapitalski metodi in jih neposredno prikažejo kot kapitalski dobiček. Opozoriti pa je potrebno še na dva odseka, in sicer Gumarstvo in Turizem. Oba namreč prinašata Poslovni skupini Sava pomemben delež prihodkov, kar je razvidno iz predhodnega grafikona, medtem ko k dobičku prispevata minimalen delež. Na primer Gumarstvo ima največji delež prihodkov, kar 57%, medtem ko je delež dobička le 9%. Razlika je nastala zaradi neugodnih razmer na trgu, predvsem zaradi neugodnega gibanja cen surovin in energije ter zaradi cenovnih pritiskov konkurence. Razliko med prihodki in dobičkom odseka Turizem je moč pripisati naložbam v nepremičnine in opremo, ki skupaj predstavljajo 70% vseh vlaganj Poslovne skupine. Ostali odseki pa prispevajo k dobičku Poslovne skupine v manjši meri.

Slika 3: Sredstva po posameznih poslovnih odsekih Poslovne skupine Sava za leto 2006

Vir: Letno poročilo Poslovne skupine Sava, 2006.

Na podlagi analize sredstev je povsem razvidno, da imata največ sredstev v lasti odseka Turizem in Naložbene finance. Odsek Turizem razpolaga predvsem z velikim številom nepremičnin, brez katerih ne bi mogli zagotavljati oziroma izpolnjevati svoje osnovne dejavnosti. Sredstva pa so se v tem odseku povečala tudi zaradi obsežnih naložbenih aktivnosti. Naložbene finance imajo svoja sredstva naložena predvsem v dolgoročne naložbe in sicer predvsem v delnice oziroma lastniške deleže drugih podjetij.

GUMARSTVO

Že iz zgornjih grafikonov je razvidno, da Poslovna skupina Sava dosega največ prihodkov iz odseka Gumarstvo, hkrati pa dobiček, ki ga dosega na tem področju, ne predstavlja bistvenega deleža dobička.

Tabela 5: Ključni kazalci za odsek Gumarstvo in panožno povprečje

	2006	2005	Panožno povprečje 2006
Dobičkonosnost kapitala	11,6 %	3,4 %	8,6 %
Dobičkonosnost sredstev	4,6 %	3,3 %	5,7 %
Dobičkonosnost prodaje	2,5 %	1,5 %	5,1 %

Vir: Letno poročilo Poslovne skupine Sava, 2006; GV-IN, 2007.

Podjetja, ki so vključena v odsek Gumarstvo delujejo v panogi Proizvodnja gum, zračnic za vozila. Vsi kazalniki izkazujejo izboljšanje v letu 2006, glede na leto 2005. V odseku Gumarstvo se poslovni prihodki iz leta v leto povečujejo. Dosegajo sicer tudi dobiček, vendar pa je njegova vrednost glede na prihodke precej nizka, kar je mogoče razbrati tudi iz kazalca dobičkonosnosti prodaje. Razlog za nastalo situacijo so neugodne razmere na trgu surovin in cenovni pritiski konkurence. Kazalnik dobičkonosnosti sredstev kaže, da odsek z danimi sredstvi sicer ravna dobro, a še vedno slabše kot je panožno povprečje. Iz kazalnika dobičkonosnosti kapitala je moč razbrati, da se je dosežen dobiček na kapital izredno povečal in je za več kot 3% točke nad panožnim povprečjem. Razlog za to gre pripisati le strukturni spremembi odsekov. Sicer pa uspešno upravljajo z lastniškim kapitalom.

TURIZEM

Turizem predstavlja za Poslovno skupino Sava perspektiven odsek, zaradi česar Poslovna skupina namenja temu odseku največji delež naložb v obliki nabave nepremičnin, naprav in opreme, kar 70% vseh naložb. Tudi v preteklih letih je bil ta delež precej visok, okrog 50%. Največja investicija v zadnjem letu je bila izvedena v okviru gradnje in obnove objektov v vzhodnem delu Slovenije, v večini naravnanih na zdraviliški turizem.

Tabela 6: Ključni kazalci za odsek Turizem in panožno povprečje

	2006	2005	Panožno povprečje 2006
Dobičkonosnost kapitala	1,7 %	0,42 %	2,5 %
Dobičkonosnost sredstev	0,98 %	0,25 %	1,4 %
Dobičkonosnost prodaje	3,2 %	0,81 %	4,2 %

Vir: Letno poročilo Poslovne skupine Sava, 2006; GV-IN, 2007.

Podjetja, ki so vključena v odsek Turizem delujejo v panogi Hoteli in podobni objekti. Kazalci kažejo precej nizko dobičkonosnost prodaje, tudi v primerjavi s panogo, v kateri posluje, kljub temu da se je v letu 2006 izredno povečala. Razlog za to stanje lahko pripišemo visokim naložbam, ki jih ta odsek zahteva od Poslovne skupine, kazalec dobičkonosnosti sredstev in dobičkonosnosti kapitala pa kažeta, da se z vloženimi sredstvi ter s kapitalom ne upravlja dovolj učinkovito, saj sta oba precej nižja kot v panogi Hoteli in podobni obrati.

NEPREMIČNINE

Odsek Nepremične predstavlja tako po čistem dobičku kot po skupnih poslovnih prihodkih uspešen odsek. Uspešnost odseka je povsem odvisna od stopenj dokončanja projektov v posameznih letih. V letu 2006 je dosegel slabe 3% čistega dobička in nekaj manj kot 10% skupnih poslovnih prihodkov odseka glede na celotno Poslovno skupino. Vložena sredstva v ta odsek pa so približno 7% celotnih sredstev Poslovne skupine Sava, razpolaganje z njimi pa je bilo glede na kazalec dobičkonosnosti sredstev učinkovito prav tako kot s kapitalom. Oba omenjena kazalca sta precej višja kot je panožno povprečje. Dobičkonosnost sredstev je od povprečja v panogi višja za 0,55%, dobičkonosnost kapitala pa kar za 4,96% točke. Podjetja, ki so vključena v odsek Nepremičnine delujejo v panogi Trgovanje z lastnimi nepremičninami.

Tabela 7: Ključni kazalci za odsek Nepremičnine in panožno povprečje

	2006	2005	Panožno povprečje 2006
Dobičkonosnost kapitala	9,6 %	10,1 %	3,6 %
Dobičkonosnost sredstev	1,6 %	1,5 %	1,1 %
Dobičkonosnost prodaje	4,9 %	3,9 %	3,6 %

Vir: Letno poročilo Poslovne skupine Sava, 2006; GV-IN, 2007.

NALOŽBENE FINANCE

Naložbene finance predstavljajo za Poslovno skupino Sava najpomembnejšo oziroma osnovno dejavnost, z njo pa se neposredno ukvarja matično podjetje Sava. Donosi iz naložb omogočajo možnost nadaljnjega razvoja drugih dejavnosti in celotne skupine. Največji delež naložb v višini 89% je dolgoročnih, in sicer v 94% v domače naložbe.

Dolgoročne finančne naložbe predstavljajo 72,7 % bilančne vsote in so v obliki delnic in lastniških deležev v podjetjih v Sloveniji. Enako velik del pa predstavljajo tudi naložbe v delnice in lastniške deleže pridruženih podjetij, kjer sta najpomembnejša 41 % delež v Gorenjski banki d.d. ter 20% delež v družbi Merkur d.d.. V zadnjem letu so si pridobili še lastniški delež v Abanki Vipni. Med drugimi delnicami in deleži izkazujejo še borzne in neborzne vrednostne papirje, pomembnejša med slednjimi je naložba v NFD 1 d.d. ter druge naložbe. Pomemben delež prihodkov je prispevala odprodaja podjetja Teol d.d.

Tabela 8: Ključni kazalci za odsek Naložbene finance

	2006	2005
Dobičkonosnost kapitala	11 %	6,2 %
Dobičkonosnost sredstev	4,9 %	2,6 %

Vir: Letno poročilo Poslovne skupine Sava.

Naložbe so najbolj dobičkonosen odsek Poslovne skupine Sava, ki se sooča z visoko stopnjo rasti. Na drugi strani pa je to za Savo tudi eden zahtevnejših odsekov, kar se vloženi sredstev tiče, saj le ti znašajo okrog 42% celotnih vloženi sredstev poslovne skupine Sava, vendar pa kazalec dobičkonosnosti sredstev kaže, da z njimi dobro upravljajo. Glede na naravo dejavnosti odseka se soočajo z visokim deležem obveznosti, ki je v vseh treh letih znašal okoli 30.000.000.000 SIT, kar predstavlja 50% celotnih obveznosti poslovne skupine. Naložbe v osnovna sredstva ne predstavljajo bistvenega stroška za poslovno skupino, namenja jim jih nekaj več kot 10%. Kazalec dobičkonosnosti prodaje pri tem odseku ni izračunan, saj knjižijo finančne prihodke po kapitalski metodi in jih neposredno prikažejo kot kapitalski dobiček. Zato v primeru, da bi bil izračunan, ne bi izkazoval realne vrednosti. Poleg tega ni narejena primerjava s panožnim povprečjem. Odsek Naložbene finance namreč vključuje matično podjetje, ki deluje v okviru panoge Dejavnost holdingov, to pa je dejavnost celotne Poslovne skupine in ne le odseka. Zato primerjava ne bi bila relevantna.

DRUGE DEJAVNOSTI

V program drugih dejavnosti vključujejo družbe Sava Energetika, Sava Medical in storitve, ter druge.

Tabela 9: Ključni kazalci za odsek Druge dejavnosti

	2006	2005
Dobičkonosnost kapitala	5,6 %	izguba
Dobičkonosnost sredstev	4,5 %	izguba
Dobičkonosnost prodaje	5,3 %	izguba

Vir: Letno poročilo Poslovne skupine Sava.

V letu 2005 so se v tem odseku soočali z izgubami, razlog gre pripisati slabem poslovanju Teola. Z njegovo prodajo v letu 2006 so se rezultati odseka Druge dejavnosti močno izboljšali, kar je moč videti iz vseh treh izračunanih kazalcev. Panožna primerjava v tem odseku ni možna, saj odsek sestavlja več podjetij iz različnih panog.

KEMIJA

Program Kemija so kot samostojen odsek opredeljevali le do leta 2005. Pred tem letom je predstavljal večjo naložbo v Color, ki se je soočal z izgubo in so ga prodali Heliosu. Druga pomembna naložba je v podjetje Teol d.d., ki se od prodaje podjetja Color in s tem ukinitve odseka Kemija, spremlja v odseku Ostalih dejavnosti. V letu 2006 so se iz področja Kemija povsem umaknili, saj so odprodali tudi družbo Teol.

TRGOVINA

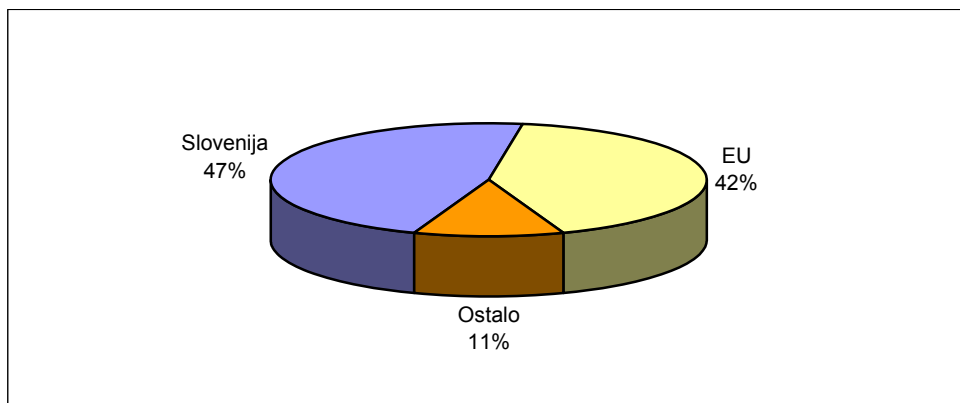
Tudi oddelek Trgovina so prikazovali kot samostojen odsek le do leta 2005, saj so v letu 2006 z nakupom 20% deleža podjetja Merkur d.d. nanj prenesli celotno dejavnost trgovine.

Oddelek je sicer prinašal visoke prihodke celotni Poslovni skupini Sava, tam nekje do višine 40%. Delež dobička se je gibal okoli 6% celotnega dobička Poslovne skupine.

ZEMLJEPISNI ODSEKI

Podatki zemljepisnih odsekov obsegajo le prihodke od prodaje posameznih odsekov. Sredstva, kot je bilo omejeno že pri dodatnih razkritjih, niso razdeljena po zemljepisnih odsekih, ker se knjigovodska vrednost sredstev skoraj v 98% nanaša na območje Slovenije.

Slika 4: Prihodki po zemljepisnih odsekih Poslovne skupina Sava za leto 2006

Vir: Letno poročilo Poslovne skupine Sava, 2006

Poslovna skupina Sava dosega največ prihodkov na območju Slovenije, in sicer je v letu 2005 je dosegel višino 69%, leto kasneje pa se je ta delež zmanjšal kar za 23% točk in sicer na 47%. Se pa zato v zadnjih letih dvigujejo prihodki doseženi na območju Evropske unije, v zadnjem letu kar za 24% točk na 42%. Na ostalih območjih se iz leta v leto malenkostno znižujejo, vendar pa še vedno ostajajo nekoliko nad 10% celotnih prihodkov Poslovne skupine. Največji delež k izvozu prispeva odsek Gumarstvo, ki z izvozom realizira kar 74% svojih prihodkov.

4.2. Istrabenz d.d.

4.2.1. Predstavitev podjetja Istrabenz d.d.

Začetki podjetja segajo v leto 1948, kot Istra-benz, trgovina na debelo in drobno s pogonskimi sredstvi. Do leta 1978 podjetje pokriva že 20% slovenskega trga z naftnimi derivati. Naftna kriza zaznamuje podjetje v osemdesetih letih. Močno jo občuti tudi celotna tedanja Jugoslavija, zato je bil v tistem času Istrabenz prisiljen vstopiti v enovit nacionalni sistem oskrbe z naftnimi derivati, zaradi česar izgubi maloprodajo in veleprodajo zunaj obalno-kraškega območja ter prodajo težkega kurilnega olja. Pomembnejši mejnik v razvoju podjetja predstavlja tudi leto 1990, ko se Istrabenz lastninsko preoblikuje v delniško družbo v mešani lasti. V letu 1996 se zaključi proces lastninskega preoblikovanja in Istrabenz je v register

podjetij vpisan kot holdinška družba Istrabenz d.d. Tako je že v letu 1997 njegova delnica uvrščena na Ljubljansko borzo vrednostnih papirjev. Poslovanje Istrabenza je v vseh letih njegovega poslovanja izredno raznoliko, zaznamuje ga tudi nakup deležev oziroma delnic različnih podjetij (Letno poročilo Poslovne skupine Istrabenz, 2006, str. 28).

Že kmalu se začnejo zavedati pomembnosti diverzificiranih naložb, in tako glede na poznavanje bančno finančnega področja s partnerji odločijo za nakup Banke Koper in naložbo na organiziranem trgu kapitala. Ideja je bila, da se strateško usmerijo tudi v nakup družb za upravljanje in s tem v dodatno diverzifikacijo holdinga, kar se je konec devetdesetih let pokazalo za pametno odločitev glede na izjemno nizke marže v naftni dejavnosti in s tem povzročene izgube. Izgubo so v naslednjih letih pokrivali izključno z dobički Banke Koper in drugimi finančnimi naložbami.

Danes je Skupina Istrabenz mednarodna poslovna skupina z več dejavnostmi. Sestavlja jo skupina družb, ki jih upravlja holdinška družba Istrabenz. Skupina je organizirana na naslednja področja (Letno poročilo Poslovne skupine Istrabenz, 2006, str. 59-75):

- Energetika (vključuje podjetja Skupine Istrabenz Gorenje); Področje enegretike deluje na področju proizvodnje, distribucije in trgovanja z električno energijo, hkrati pa išče inovativne rešitve na področju trajnostne energetike, učinkovite rabe energije in rabe obnovljivih virov.
- Plini (vključuje podjetja Skupine Istrabenz plini); V okviru dejavnosti Plini zajemajo celoten spekter trženja plinov. v okviru te dejavnosti imajo široko razvejano prodajno mrežo poslovnih enot, s katerimi pokrivajo celotno Slovenijo.
- Skladiščenje (vključuje podjetje Instalacije); Osnovna dejavnost odseka Skladiščenje je skladiščenje in pretovarjanje naftnih derivatov.
- Turizem; Krovna družba na področju turizma je družba Istrabenz Turizem s sedežem v Portorožu. V okviru turističnega področja se razvija mednarodna hotelska veriga LifeClass, ki ponuja hotelske, gostinske, wellness in kongresne storitve, ki jih spremlja dopolnilna dejavnost.
- Naložbe (vključuje družbe Oprd Ad, družbo Zastava Istrabenz Lizing, d.o.o. in holdinško družbo Istrabenz, d.o.o.); Področje naložb združuje projekte, ki niso umeščeni v strateške dejavnosti Skupine Istrabenz. Z njimi zasledujejo strategijo razpršitve naložb ob doseganju pričakovanih večjih donosov na vložena sredstva. Rast naložb holdinške družbe naj bi podpirala in dopolnjevala rast premoženja v Skupini, tako z doseganjem kratkoročnih kot tudi dolgoročnih donosov
- Prehrana; Na tem področju je glavna družba Droga Kolinska s sedežem v Ljubljani, katere osnovna dejavnost je prehrabeno področje in proizvodnja prehrabnenih izdelkov.
- Podporna dejavnost informatika (vključuje podjetja Skupine Actual I.T.). Osnovna dejavnost informacijske družbe Actual I.T. je zunanje izvajanje informacijskih storitev ter informacijska podpora za družbe v Skupini Istrabenz.

4.2.2. Poročanje po odsekih

Od leta 2005 dalje Skupina Istrabenz pripravlja računovodske izkaze na podlagi predpostavk veljavne zakonodaje in Mednarodnih standardov računovodskega poročanja.

DO LETA 2004

Do omenjenega leta je Skupina Istrabenz pripravljala računovodske izkaze na osnovi Slovenskih računovodskih standardov, ki pa ne predvidevajo poročanja po odsekih, zato Skupina ni imela opredeljenih ne področnih in ne območnih odsekov. So po v okviru letnega poročila za poslovno leto 2005 oblikovali primerjalno poročilo pa odsekih za nazaj, torej za leto 2004.

LETO 2005

Odsek opisujejo kot prepoznavni del Skupine Istrabenz, ki se ukvarja s proizvodi ali storitvami v posebnem gospodarskem okolju ter je predmet tveganj in donosov, drugačen od tistih v drugih odsekih. Poslovni odseki, ki jih opredeljujejo, so navedeni na prejšnji strani.

V okviru sekundarne delitve opredeljujejo:

- Evropsko unijo, kamor spadajo: Slovenija, Avstrija, Italija in Švedska;
- Ostale; v to skupino spadajo: Švica, Hrvaška, Bosna in Hercegovina, Srbija in Črna Gora, Makedonija, Rusija in Nemčija.

LETO 2006

V letu 2006 temeljna oblika poročanja še vedno izhaja iz poslovnih odsekov, temelji pa, tako kot tista iz predhodnega leta, na osnovi ureditve notranje organiziranosti in poslovanja. Sprememba pri opredelitvi odsekov se nanaša na vključitev Skladiščenja in ukinitvev odseka Instalacije.

Pri izkazovanju informacij po zemljepisnih odsekih so prihodki posameznih odsekov prikazani po območjih, na katerih se nahajajo stranke. Sekundarna delitev na območne odseke ostaja nespremenjena.

V dodatnih razkritjih razkrivajo, da se cena prenosov med odseki meri na čisti poslovni podlagi ter da poslovni izid, sredstva in obveznosti po odsekih vsebujejo postavke, ki jih je mogoče pripisati neposredno odseku, kot tudi tiste, ki jih je mogoče utemeljeno razporediti na odsek. Razkrivajo še, da so sredstva odseka izkazana glede na njihovo geografsko lego.

4.2.3. Analiza odsekov podjetja Istrabenz d.d.

Podatki po poslovnih odsekih predstavljajo temeljno obliko poročanja po odsekih. Pomembnejše kategorije so v letu 2006 dosegle naslednje vrednosti:

Tabela 10: Ključne postavke po poslovnih odsekih Poslovne skupine Istrabenz d.d. v letu 2006

V 000 SIT	Naložbe	Skladiščenje	Energetika	Plini	Turizem
Čisti prihodki od prodaje skupaj	1.014.664	2.613.369	56.315.156	16.258.092	9.949.850
Čisti poslovni izid tekočega obdobja	-113.025	936.231	479.383	979.398	202.102
Sredstva skupaj	78.429.835	9.454.169	6.719.262	17.035.943	33.350.764
Obveznosti skupaj	76.462.316	4.058.198	5.213.384	8.007.667	9.070.369
Kapital	1.632.940	6.238.599	3.013.895	7.533.525	21.689.168
Vlaganja	534.536	1.896.674	325.521	1.606.083	3.023.699
Amortizacija	389.684	596.212	112.218	976.992	1.350.297

V 000 SIT	Storitve I.T.	Prehrana	Skupaj
Čisti prihodki od prodaje skupaj	3.141.419	80.964.387	170.257.937
Čisti poslovni izid tekočega obdobja	-113.606	4.503.956	6.874.438
Sredstva skupaj	2.415.698	104.161.482	251.567.154
Obveznosti skupaj	2.397.497	49.936.745	155.146.176
Kapital	332.391	54.519.896	96.420.959
Vlaganja	820.540	11.938.923	20.145.976
Amortizacija	382.466	5.168.830	8.976.699

Vir: Letno poročilo Poslovne skupine Istrabenz, 2006, str. 21.

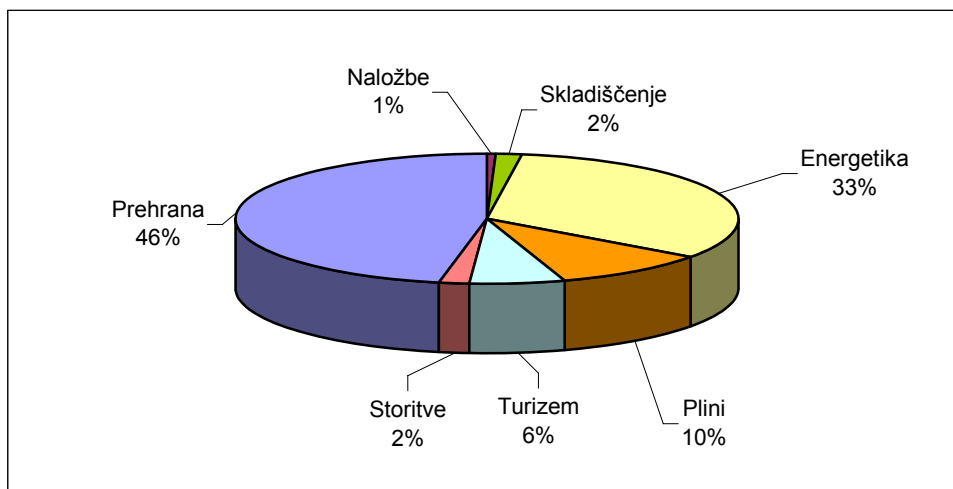
Tabela 11: Ključne postavke po zemljepisnih odsekih Poslovne skupine Istrabenz za leto 2006

V 000 SIT	Evropska unija	Ostalo	Skupaj
Čisti prihodki od prodaje	111.577.591	57.232.688	168.810.279
Sredstva	173.762.378	77.804.776	251.567.154

Vir: Letno poročilo Poslovne skupine Istrabenz, 2006, str. 21.

POSLOVNI ODSEK

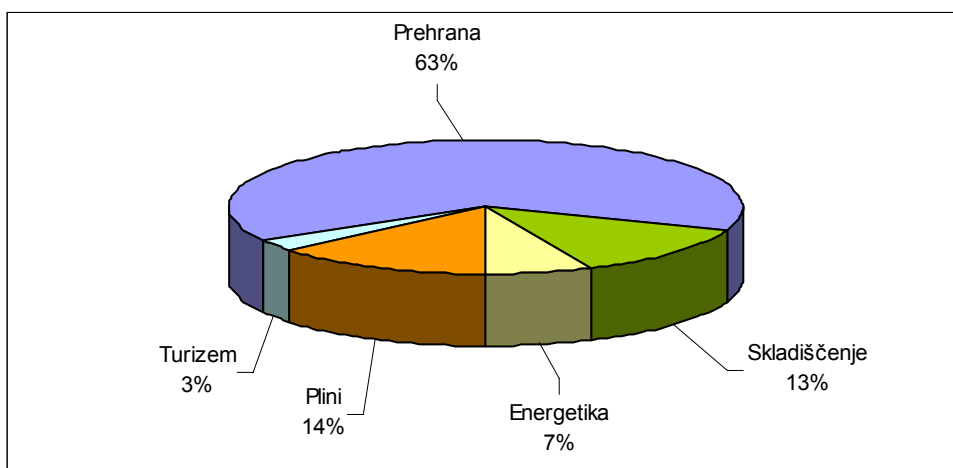
Slika 5: Prihodki po posameznih poslovnih odsekih Poslovne skupine Istrabenz za leto 2006

Vir: Letno poročilo Poslovne skupine Istrabenz, 2006.

Na podlagi grafikona je moč razbrati, da največji delež prihodkov Poslovni skupini v letu 2006 prinaša odsek Prehrana, sledi mu Energetika. Ostali odseki pa so se glede pridobivanja prihodkov izkazali kot povprečni, na primer Skladiščenje k celotni skupini prinaša zgolj 2% prihodkov. Prihodek odseka Naložbe je prav tako izredno nizek, razlog za to pripisujejo tečajnim razlikam, s katerimi so se v letu 2006 soočali na področju lizinga.

Slika 6: Dobiček po posameznih poslovnih odsekih Poslovne skupine Istrabenz za leto 2006

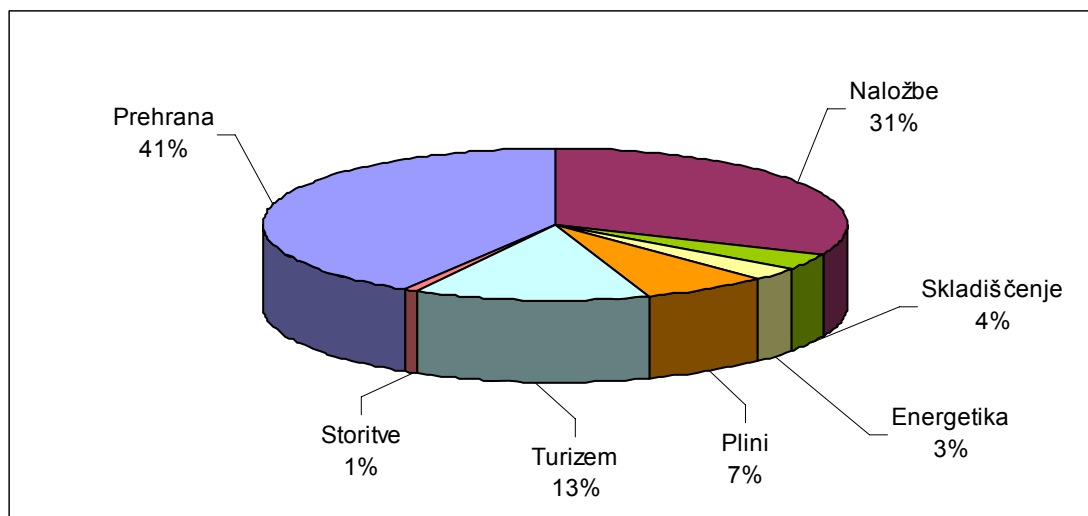

Vir: Letno poročilo Poslovne skupine Istrabenz, 2006.

Tudi pri deležu čistega dobička skupine je daleč pred vsemi odsek Prehrane, medtem ko Energetika, ki prinaša izredno visoke prihodke, pri ustvarjanju dobička s 7% ni tako uspešna. Z ustvarjenim dobičkom preseneča odsek Skladiščenje, saj glede na 2 % prihodke k dobičku prispeva s 13%, podobno tudi odsek Plini. Odsek Turizem prav tako ni dosegel bistvenih dobičkov, kot razlog navajajo slabo obvladovanje stroškov. Poudariti je potrebno, da sta se v

letu 2006 odsek Storitve I.T. ter Naložbe soočala z izgubo, zato v tem grafikonu nista prikazana. Slednji zaradi visokih stroškov, ki jih poslovanje od njega zahteva na področju lizinga in časovnega zamika pri doseganju rezultatov na področju oglaševanja.

Slika 7: Sredstva po posameznih poslovnih odsekih Poslovne skupine Istrabenz za leto 2006

Vir: Letno poročilo Poslovne skupine Istrabenz, 2006

Tako kot pri prejšnjih dveh kategorijah je odsek Prehrana tudi pri obsegu sredstev v vodilni poziciji, v lasti jih ima 41%. Nič manj pa ne zaostaja odsek Naložbe z 31%. Pomemben delež sredstev ima v lasti odsek Naložbe, predvsem zaradi narave njihove dejavnosti ponujanja lizing storitev, ki je povezana s potrebnimi visokimi sredstvi. Velik delež sredstev glede na ostale kategorije poseduje odsek Turizem, predvsem v obliki nepremičnin, ki jih potrebuje za izvajanje osnovne dejavnosti. V zadnjem času ga zaznamujejo predvsem visoke naložbe v obnovitve nepremičnin.

Analiza po posameznih odsekih v nadaljevanju je narejena na podlagi treh kazalcev, dobičkonosnosti sredstev, dobičkonosnosti kapitala in dobičkonosnosti prodaje. Omenjeni kazalci so primerjani še s kazalci, ki veljajo za panogo, v kateri odseki poslujejo.

ENERGETIKA

V odsek energetika spadajo družba Istrabenz-Gorenje, ki je prisoten na trgu električne energije in biomase. Rezultati, predvsem prihodek, so bili v letu 2006 precej boljši, razlog je v zvišanju prodajnih cen na trgu. Težava, s katero se odsek sooča, je predvsem v veliki konkurenčnosti s strani države, saj je le-ta lastnik večine podjetij v tej panogi. To pa se pozna predvsem pri določanju cen na trgu, saj ima država pri tem proste roke.

Tabela 12: Ključni kazalci za odsek Energetika in panožno povprečje

	2006	2005	Panožno povprečje 2006
Dobičkonosnost kapitala	18 %	27,7 %	13,7 %
Dobičkonosnost sredstev	4,6 %	4,3 %	4,1 %
Dobičkonosnost prodaje	0,85 %	0,98 %	4,1 %

Vir: Letno poročilo Poslovne skupine Istrabenz, 2006; GV-IN, 2007.

Podjetja, ki so vključena v odseku Energetika delujejo v panogi energetike. Energetika je izredno močan odsek glede na čiste prihodke od prodaje skupaj, saj se ti gibljejo okoli 33%, in so se v zadnjih treh letih počasi povečevali. Kar pa se čistega poslovnega izida tiče, ta odsek k dobičku Poslovne skupine prispeva bolj malo. To je mogoče sklepati tudi po dobičkonosnosti prodaje, kljub temu da se, ravno tako kot čisti prihodki skupine, povečuje. Glede na panogo, v kateri podjetja tega odseka poslujejo, je dobičkonosnost prodaje kar za 3,23% točke višja. Kar pa se razpolaganja s sredstvi in kapitalom tiče, je razpolaganje z njimi, glede na višino kazalca dobičkonosnosti sredstev in na panožno povprečje, precej uspešno.

PLINI

Tabela 13: Ključni kazalci za odsek Plini in panožno povprečje

	2006	2005	Panožno povprečje 2006
Dobičkonosnost kapitala	12,7 %	13 %	9,7 %
Dobičkonosnost sredstev	6,2 %	8,5 %	4,7 %
Dobičkonosnost prodaje	6 %	6,9 %	7,5 %

Vir: Letno poročilo Poslovne skupine Istrabenz, 2006; GV-IN, 2007.

Podjetja, ki so vključena v odseku Plini, delujejo v panogi Prodaja tehničnih plinov. Odsek Plini je v zadnjem letu zaznamovalo znižanje porabe plina zaradi mile zime ter varčevalnih ukrepov večjih odjemalcev. Odsek Plini se glede na čiste prihodke od prodaje uvršča med donosnejše odseke, dobičkonosnost prodaje se giblje okrog 6%, prihodki pa predstavljajo skoraj 10% celotnih prihodkov prodaje Poslovne skupine. Razlog je deloma moč pripisati tudi dobri stroškovni učinkovitosti. Čisti poslovni izid se v zadnjih letih realno povečujejo, njihov prispevek k Poslovni skupini pa se zmanjšuje in je v zadnjem letu dosegel 14% delež. Poslovna skupina ima v omenjeni odsek vložena sredstva v višini 17.035.943.000 SIT (v letu 2006), kar predstavlja nekaj manj kot 7% celotnih sredstev Poslovne skupine, upravljanje z njimi je, glede na kazalec dobičkonosnosti sredstev, ustrezno. Vlaganja Poslovne skupine v odsek Plini so v letu 2006 predstavljala 8% celotnih vlaganj skupine. V primerjavi s panožnim povprečjem je odsek uspešen, saj je dobičkonosnost kapitala v panogi le 9,7%, dobičkonosnost sredstev pa 4,7%, dobičkonosnost prodaje v panogi pa je nekoliko višja.

SKLADIŠČENJE

Tabela 14: Ključni kazalci za odsek Skladiščenje in panožno povprečje

	2006	2005	Panožno povprečje 2006
Dobičkonosnost kapitala	14,2 %	12,8 %	7,6 %
Dobičkonosnost sredstev	9,9 %	9,2 %	5,2 %
Dobičkonosnost prodaje	35,8 %	34 %	16,9 %

Vir: Letno poročilo Poslovne skupine Istrabenz, 2006; GV-IN, 2007.

Podjetja, ki so vključena v odseku Skladiščenje delujejo v panogi Pretvor in skladiščenje. Odsek Skladiščenje, po storitvah katerega povprašujejo predvsem trgovci z naftnimi derivati, se kot samostojen odsek izkazuje šele od leta 2005 dalje. Njegovi prihodki ne dajejo bistvenega prispevka k prihodku poslovne skupine, vendar pa precej prispevajo k čistemu poslovnemu izidu Poslovne skupine, dobičkonosnost prodaje se namreč giblje v višini 35%. Odsek se v večji meri financira z lastnimi sredstvi, nove naložbe v osnovna sredstva pa ne predstavljajo bistvene vrednosti, okoli 4% celotnih vseh vloženih sredstev Poslovne skupine, vendar z njimi dobro upravljajo. Vlaganja v omenjeni oddelek so se v zadnjem letu povečale za več kot štirikratno vrednost, zaradi izgradnje novega rezervoarja. Glede na celotno Poslovno skupino ta znesek predstavlja 10% celotnih sredstev. Poudariti je potrebno, da je odsek glede na povprečje v panogi precej uspešen, saj dobičkonosnost kapitala presega panožno povprečje za nekaj manj kot 7% točk, dobičkonosnost sredstev 4,7% točke, dobičkonosnost prodaje pa kar 20% točk.

STORITVE I.T.

Oddelek Storitve I.T. se ukvarja s ponujanjem storitev s področja računalništva in informatike. Združuje več manjših podjetij, krovno podjetje na tem področju pa je Actual I.T.. Storitve ponuja tako vsem pridruženim podjetjem v Poslovni skupini, kot v enaki meri tudi drugim zunanjim odjemalcem. Odsek se v zadnjih letih izkazuje z negativnim čistim poslovnim izidom tekočega obdobja oziroma z izgubo, zato kazalci niso prikazani, medtem ko krovno podjetje Actual I.T. izkazuje sicer minimalni dobiček. Rast odseka je omejena zaradi pomanjkanja usposobljenega kadra. Vložena sredstva, ki jih ima Poslovna skupina v tem odseku, so glede na ostale odseke majhna in sicer so v višini 1%.

NALOŽBE

Tabela 15: Ključni kazalci za odsek Naložbe

	2006	2005
Dobičkonosnost kapitala	negativna	29 %
Dobičkonosnost sredstev	negativna	0,76 %

Vir: Letno poročilo Poslovne skupine Istrabenz, 2006.

Odsek Naložbe sestavljajo tri dejavnosti oziroma podjetja: Zastava Istrabenz lizing na področju lizinga, družba Open Ad na področju oglaševanja in holdinška družba Istrabenz, ki se ukvarja z upravljanjem naložb v lastniške deleže podjetij, dolžniške instrumente in nepremičnine. Naložbe dosegajo nizke prihodke v višini 1% celotnih čistih prihodkov poslovne skupine, v okviru poslovnega izida pa v zadnjem letu izkazujejo izgubo. Sredstva, s katerimi razpolaga odsek Naložbe se z leti povečujejo, tako da so v zadnjem letu dosegla višino 31% vseh sredstev s katerimi razpolaga Poslovna skupina. Omenjeni odsek se srečuje z vse večjimi naložbami v pridružena podjetja, kot na primer Banka koper, Poslovni sistem Mercator in druge. Odsek se srečuje z visokim deležem obveznosti, ki znaša kar 50% vseh obveznosti Poslovne skupine, razlog za tako visok delež lahko najdemo v sami dejavnosti, s katero se odsek ukvarja. Kazalca dobičkonosnosti prodaje ni mogoče izračunati zaradi načina, ki ga Poslovna skupina uporablja pri vrednotenju poslovnih prihodkov iz finančnih naložb. Za odsek ni narejena tudi primerjava s panožnim povprečjem. Odsek Naložbe namreč vključuje matično podjetje, ki deluje v okviru panoge Dejavnost holdingov, to pa je dejavnost celotne Poslovne skupine in ne le odseka. Zato primerjava ne bi bila relevantna. Poleg tega ni prikazanega tudi kazalca dobičkonosnosti prodaje, ker ima podjetje prihodke večinoma iz finančnih prihodkov, te pa neposredno prikažejo kot dobiček. Zato tudi ta kazalec ne bi prikazoval realnih vrednosti.

TURIZEM

Turizem je eden izmed perspektivnejših odsekov Poslovne skupine, predvsem na področju Wellnessa in termalnih storitev, ki jih tržijo pod blagovnimi znamkami LifeClass, Hoteli Portorož. V blagovni znamki Hoteli Portorož, ki je pod okriljem podjetja Istrabenz Turizem, sta združeni Hoteli Morje in Hoteli Palace, ki sta pred tem nastopali ločeno.

Tabela 16: Ključni kazalci za odsek Turizem in panožno povprečje

	2006	2005	Panožno povprečje 2006
Dobičkonosnost kapitala	0,95 %	2,3 %	2,5 %
Dobičkonosnost sredstev	0,63 %	1,6 %	1,4 %
Dobičkonosnost prodaje	2 %	5 %	4,2 %

Vir: Letno poročilo Poslovne skupine Istrabenz, 2006; GV-IN, 2007.

Podjetja, ki so vključena v odsek Turizem, delujejo v panogi Hoteli in podobni objekti. Za odsek so v letu 2006 namenili okoli 15% vseh vloženih sredstev, leto poprej pa celo več kot 20%. Največjo naložbo je zaznamoval začetek prenove starega hotela Palace. Odsek izkazuje 6% celotnih doseženih prihodkov od prodaje Poslovne skupine. Glede na povprečje, ki velja v panogi Hotelov in podobnih objektov, kamor podjetja, ki so vključena v odsek, spadajo, je imel odsek v letu 2006 slabe rezultate. Vsi trije kazalci so precej nižji od panožnega povprečja, skoraj za 50%.

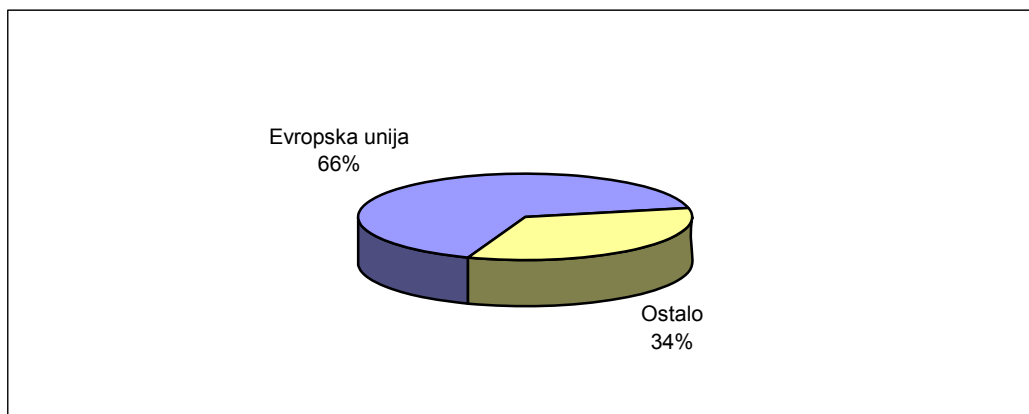
Tabela 17: Ključni kazalci za odsek Prehrana in panožno povprečje

	2006	2005	Panožno povprečje 2006
Dobičkonosnost kapitala	11,9 %	negativna	5,6 %
Dobičkonosnost sredstev	6,5 %	negativna	3,1 %
Dobičkonosnost prodaje	8,1 %	2,8 %	4,9 %

Vir: Letno poročilo Poslovne skupine Istrabenz, 2006; GV-IN, 2007.

Podjetja, ki so vključena v odsek Prehrana delujejo v panogi Predelava čaja, kave. Odsek Prehrana pomeni za Poslovno skupino najbolj uspešen in donosen odsek, prav tako tudi predstavljeni kazalci precej presegajo panožno povprečje. Odsek Prehrana je v poročanje po odsekih vključeno šele od nakupa podjetja Droga Kolinska, torej od leta 2005 dalje. Odsek se ponaša tako z največjim deležem prihodkov, v višini 46%, kot tudi z največjim deležem dobička, v višini 63%. Vendar kljub temu dosegajo precej nizko dobičkonosnost prodaje, v višini 8% v letu 2006, vendar pa kljub temu presega povprečje v panogi kar za 3,2% točke. Zanimivo pa je tudi dejstvo, da je odsek v letu 2005 izkazoval izgubo, razlog je v združitvi podjetij Droga in Kolinska. Potrebno je še poudariti, da se podatki Droge Kolinske ne nanašajo ne celotno poslovno leto, ampak le na obdobje od prevzema dalje, to je od 3. maja do 31. decembra. Slabim rezultatom botrujejo tudi dodatni stroški, ki so se pojavili z združitvijo, izredni odpisi zalog zaradi ukinitve izdelkov, odhodki zaradi prestrukturiranja povezanih podjetij v tujini ter posledice preteklih poslovnih odločitev. Poslovna skupina namenja največji del vlaganj v ta odsek in sicer v višini 59% celotnih vlaganj. Odsek se sooča z visokim deležem obveznosti, z visokim deležem davka od dobička ter z visoko amortizacijo, ki je posledica velike vrednosti sredstev, s katerimi omenjeni odsek razpolaga, kar 41% vseh sredstev Poslovne skupine. Tudi kazalca dobičkonosnosti kapitala in dobičkonosnosti sredstev sta precej višja od panožnega povprečja. Poslovanje odseka je izrazito usmerjeno na izvoz, predvsem na jugovzhodno Evropo, kjer dosegajo 62,8% svojih prihodkov, z 32% jim sledi prodaja na trge EU, kamor spada tudi Slovenija. Nastala situacija je posledica lastništva družb s sedežem na področjih bivše Jugoslavije, na primer Grand Prom, Soko Štark ter lokacije lastnih proizvodnih programov na omenjenih področjih. Prodajni program delijo na pijačo in prehrano, prihodki pa so približno enakomerno porazdeljeni.

Slika 8: Prihodki po zemljepisnih odsekih Poslovne skupina Istrabenz za leto 2006

Vir: Letno poročilo Poslovne skupine Istrabenz, 2006.

Ključne postavke po območnih odsekih obsegajo samo čiste prihodke od prodaje in sredstva po posameznih območjih. Večino prodaje Poslovna skupina dosega na območjih Evropske unije in sicer v višini 111.577.591.000 SIT, kar predstavlja 66% celotnih prihodkov od prodaje, medtem ko na ostalih območjih dosega preostalih 34%. Tudi sredstva so v skoraj 70% razporejena na območju Evropske unije, medtem ko v Ostalih območjih razpolagajo s sredstvi v višini 77.804.776.000 SIT, kar predstavlja preostalih 30% vseh sredstev Poslovne skupine. Velik prispevek k temu stanju daje odsek Prehrana, ki največji del prihodkov dosega na tujih trgih, tako evropskem, kot na jugovzhodnih trgih.

4.3. Primerjave, ki jih omogoča poročanje po odsekih podjetij Sava d.d. in Istrabenz d.d.

Savo sestavlja pet področnih odsekov, medtem ko Istrabenz sestavlja sedem področnih odsekov. Vsaka Poslovna skupina opredeljuje sebi lastne odseke, hkrati pa lahko skupne točke pri opredeljevanju odsekov najdemo na dveh področjih. Obe Poslovni skupini se namreč ukvarjata z dejavnostjo Turizem in dejavnostjo Naložbe, in ju opredeljujeta kot samostojna odseka.

Na podlagi posameznih analiz obeh Poslovnih skupin sem analizirala oziroma naredila primerjavo med Poslovno skupino Sava in Poslovno skupino Istrabenz. Med seboj primerjam Savin odsek Naložbene finance in Istrabenzov odsek Naložbe, ter odsek Turizem, prav tako za obe Poslovni skupini.

NALOŽBE OZIROMA NALOŽBENE FINANCE

Obe poslovni skupini sta oblikovani v holding, katerega osnovna dejavnost je upravljanje naložb v pridružena podjetja, lastniške deleže drugih podjetij ter druge lastniške in dolžniške inštrumente in nepremičnine. Namen tovrstnega početja je doseganje donosov, s pomočjo katerih financirajo razvoj celotne Poslovne skupine. Tako za Savo kot za Istrabenz nalaga svoje premoženje večinoma v 90% v dolgoročne naložbe. Naložbe so pri obeh v večini naložene na področju Slovenije, pri Istrabenzu tudi na področju bivše Jugoslavije. Obe Poslovni skupini sta portfeljska investitorja, to pa pomeni, da investirata z namenom prejemanja dividend in kapitalskih dobičkov.

Sava vrednoti naložbe:

- v pridružena podjetja po nabavni vrednosti;
- v dolžniške in lastniške vrednostne papirje pa glede na poštene vrednosti za prodajo.

Istrabenz svoje naložbe vrednoti po naslednjih ključih:

- v pridružena podjetja po kapitalski metodi.

Tabela 18: Ključni kazalci odseka Naložbe in Naložbene finance Poslovne skupine Sava in Poslovne skupine Istrabenz za leto 2006

	Poslovna skupina Sava	Poslovna skupina Istrabenz
Prihodki (1000 SIT)	2.001.478	1.014.664
Čisti dobiček (v 1000 SIT)	702.761	- 113.025
Delež dobička (v %)	69 %	negativna
Sredstva (v 1000 SIT)	13.880.047	78.429.835
Delež sredstev (v%)	42 %	31 %
Dobičkonosnost kapitala	4,9 %	negativna
Dobičkonosnost sredstev	11 %	negativna

Vir: Letno poročilo Istrabenz, 2006, str. 21. Letno poročilo Sava, 2006, str. 149.

Na podlagi zgoraj navedenih ključnih kazalcev je razvidno, da Istrabenz zasluži z naložbami pol manj kot Sava. Podjetji se med seboj izredno razlikujeta glede dobička in dobičkonosnosti. Za Savo je odsek Naložbene finance daleč najbolj dobičkonosen odsek s prispevkom dobička k Poslovni skupini za skoraj 70 %. Istrabenz pa se na tem področju izkazuje z izgubo razlog za nastalo situacijo so visoki naložbeni stroški. Kar se višine sredstev tiče, je njihov delež pri obeh podoben. Sava razpolaga z 42 % sredstev, medtem ko Istrabenz z 31% sredstev. Sklep je, da Sava z naložbami upravlja neprimerljivo bolje kot Istrabenz, kar se kaže na dobičku in dobičkonosnosti prodaje. Tudi na podlagi vseh drugih zgoraj navedenih kazalcev, ki so pri Istrabenzu večinoma negativni, pri Savi pa pozitivni, je moč sklepati, da Poslovna skupina Sava posluje veliko bolje kot Poslovna skupina Istrabenz.

TURIZEM

Obe poslovni skupini imata opredeljen odsek Turizem. Skupno obema je, da usmerjata to dejavnost v zelo podobni tržni niši, in sicer v wellnesu in termalnem programu, ki ju deloma dopolnjuje še kongresna dejavnost. Istrabenzova krovna blagovna znamka v turizmu je Life Class, Savina pa Panonske terme ter Sava hoteli Bled. Z drugega vidika pa sta prisotni na povsem drugih področjih Slovenije. Istrabenz deluje na področju Primorske in Notranjske, medtem ko je Sava osredotočena predvsem na Prekmurje, Štajersko in Gorenjsko. Poudariti velja, da obe Poslovni skupini v zadnjih letih namenjata precejšen delež investicij v turizem, pri obeh je ta delež kar 70%. Namenjen pa je predvsem prenovam.

Tabela 19: Ključni kazalci odseka Turizem Poslovne skupine Sava in Poslovne skupine Istrabenz za leto 2006

	Poslovna skupina Sava	Poslovna skupina Istrabenz
Prihodki (1000 SIT)	13.999.805	9.949.850
Delež prihodkov odseka (v%)	29 %	6 %
Čisti dobiček (v 1000 SIT)	447.399	202.102
Delež dobička (v %)	6 %	3 %
Sredstva (v 1000 SIT)	47.461.762	33.350.764
Delež sredstev (v%)	37 %	13 %
Dobičkonosnost kapitala	0,98 %	0,95 %
Dobičkonosnost sredstev	1,7 %	0,63 %
Dobičkonosnost prihodkov	3,2 %	2 %

Vir: Letno poročilo Istrabenz, 2006, str. 21. Letno poročilo Sava, 2006, str. 149 in lasten izračun, 2007.

Analiza na podlagi kazalcev pokaže, da poslovna skupina Sava veliko bolje upravlja na vseh področjih poslovanja odseka Turizem, saj ima pri obeh odsekih višjo dobičkonosnost sredstev, pri odseku Turizem pa tudi višjo dobičkonosnost prihodkov. Obravnavani kazalci so glede na panožno povprečje pri obeh podjetjih nižji. Panožno povprečje je navedeno pri analizi odseka Turizem za obe podjetjih. Sava od povprečja odstopa manj kot Istrabenz, zaradi česar je moč sklepati, da je Poslovna skupina Sava uspešnejša od Poslovne skupine Istrabenz.

5. SKLEP

Glavni razlog za razvoj in vedno večji pomen podrobnejših računovodskih poročil je želja po večji uporabnosti in preglednosti poslovanja, delovanja, analize tveganja in medsebojne primerjave vse bolj razvejanih oziroma multidimenzionalnih podjetij. Skupinski izkazi teh podjetij uporabnikom zagotavljajo le pregled nad vsoto celotnega podjetja, ne razkrivajo pa, kje so bili ti rezultati doseženi. Prav poročanje po odsekih uporabnikom računovodskih poročil zagotavlja tovrstne informacije, ki uporabnikom olajšajo mnoge poslovne odločitve.

Da pa bi bilo poročilo po odsekih pregledno, so odseki razdeljeni na poslovne odseke in zemljepisne odseke. Poslovni odseki se nanašajo na posamezne proizvode in storitve, zemljepisni odseki pa se razlikujejo glede na področja delovanja podjetja.

Zakonsko je opredeljeno, od katerih podjetij se zahtevajo poročila po odsekih in na podlagi katerih standardov morajo poročila po odsekih biti pripravljati. Kako so sestavljeni posamezni odseki, kakšen je kriterij za oblikovanje odsekov, katere informacije je v okviru poročil po odsekih potrebno razkriti, pa opredeljujejo računovodski standardi. Za podjetja, ki kotirajo na borzah vrednostnih papirjev v Evropski uniji, kamor spada tudi Slovenija, se trenutno zahteva uporaba Mednarodnih standardov računovodskega poročanja. Za preostala podjetja v Republiki Sloveniji se zahteva, da računovodska poročila pripravijo po Slovenskih računovodskih standardih, ki od podjetjih ne zahtevajo poročanja po odsekih.

V diplomski nalogi sem ugotavljala, kako poročanje po odsekih prikazujejo v praksi in ali je možno medsebojno primerjanje odsečnih poročil. To sem naredila s pomočjo dveh konglomeratnih slovenskih podjetij in sicer Poslovne skupine Sava in Poslovne skupine Istrabenz. Postopek sem začela s predstavitvijo obeh družb, njihove zgodovine in poslovne usmeritve oziroma notranje organiziranosti in poslovanja v skupini. Dalje sem raziskovala, od kdaj poročajo po odsekih, kako se je to poročanje skozi leta spreminjalo ter kako imajo opredeljene posamezne odseke in kakšni so njihovi rezultati. Pri vsakem od podjetij sem na kratko analizirala posamezen poslovni in zemljepisni odsek, na koncu pa sem naredila še kratko primerjavo poročanja o primerljivih odsekih v obeh poslovnih skupinah.

Na podlagi tega sem ugotovila, da se je v obeh poslovnih skupinah in v celotni Sloveniji poročanje po odsekih uveljavilo šele po letu 2005 ter da je medsebojna primerjava po odsekih možna samo v primeru, da dve podjetji, ki ju primerjamo, opredeljujeta enake odseke oziroma odseke, ki se ukvarjajo s podobnimi primerljivimi dejavnostmi. Primerjava podjetja skozi čas delovanja je olajšana. Pogoj za lažje poslovno odločanje investitorjev je torej izpolnjen.

LITERATURA

1. Berger Philip G., Hann Rebecca: The Impact os SFAS No. 131 on Information and Monitoring. *Journal of Accounting Research*, Chicago, 2003, 2, str. 163-222.
2. Carins David: *Financial reporting*. Accountancy, Kingston Upon Thames, 2006, 1351, str. 2.
3. Coller Maribeth, Pierce Barbara: The New Segment Information: Is it Any Better. *Journal of Financial Statement Analysis*, Seattle, 1999, 29, str. 2-4.
4. Čuček Renata: Prvo poročanje po MSRP. *Revizor*, Ljubljana, 2005, 3/4, str. 69-106.
5. Čuček Renata: Vpliv postopka prevzema MSRP na bilančno pravo EU in računovodsko poročanje družb. *Podjetje in delo*, Ljubljana, 2005, 8, str. 1908-1930.
6. Don Herrmann, Wayne Thomas: Segment reporting in the Eurpean Union. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, Amsterdam, 1996, 1, 5 str.
7. Haller Axel: Segmental reporting. *International accounting*, London, 2003, str. 444 – 467.
8. Hočevar Marko: Poročanje po odsekih po MRS 14 in obračunavanje najemov po MRS 17. Zbornik referatov, 31. simpozij o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji. Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije in Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 1999, str. 145-157.
9. Horvat Tatjana: Prostovoljna razkritja v letnem poročilu in njihova povezava z obveznimi razkritji. *Revizor*, Ljubljana, 2003, 2, str. 61-92.
10. Quérée Aaron, Yeoh Joanna: Segmet reporting through the eyes of management. *Chartered Accountants Journal*, Wellington, 2006, 2, str. 64-65.
11. Kavčič Slavka: Prenova bilance stanja in izkaza uspeha ter uvedba izkaza gibanja kapitala po MRS 1, 14, 33 in 34. Zbornik referatov, 31. simpozij o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji. Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije in Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 1999, str. 111-127.
12. Link W. Kevin: Segment reporting: Analysis of the Impact on the Banking Industry. *Journal of Bank Cost and Management Accounting*, Atlanta, 2003, 3, str. 34-40.

13. Meek Gary K., Prather-Kinsey Jenice: The Effect of Revised IAS 14 on segment Reporting by IAS Companies. *European Accounting Review*, London, 2004, 2, str. 213-234.
14. Odar Marjan: Računovodsko poročanje za leto 2006. *Revija za računovodstvo in finance*, Ljubljana, 2007, 1/2, str. 7-21.
15. Popovič Milojka, Turk Breda, Turk Ivan: Mednarodni računovodski standardi 2001. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2001, 1357 str.
16. Slapničar Sergeja: Računovodsko poročanje po novem. *Gospodarski vestnik*, Ljubljana, 2004, 24, str. 53.
17. Slapničar Sergeja: Skripta za finančno računovodstvo v pripravi, 2007, 20 str.
18. Slapničar Sergeja: Slovenski in mednarodni računovodski standardi: Trk logike dveh ureditev pri izračunu dobička. *Finance*, Ljubljana, 2006, 211, str. 1.
19. Slapničar Sergeja: Vpliv uvedbe MSRP na bilance bank. *Bančni vestnik*, Ljubljana, 2006, 55, str. 35-37.
20. Volskid Edgars: Prvi prevzem MSRP se začinja. *Bančni vestnik*, Ljubljana, 2005, 3, str. 40-42.

VIRI

1. Letna poročila podjetja Istrabenz.
[URL: <http://www.istrabenz.si/slo/investitorji/letnainmedletnaporočila>], 6.6.2007
2. Letno poročilo podjetja Sava za leto 2004.
[URL: http://www.sava.si/images/pdf/Letno_poročilo_2004.pdf] 6.6.2007
3. Letno poročilo podjetja Sava za leto 2005.
[URL: http://www.sava.si/images/pdf/Letno_poročilo_2005.pdf] 6.6.2007
4. Letno poročilo podjetja Sava za leto 2006.
[URL: <http://hosting.richpaper.com-Sava d.d., Letno porocilo 2006>] 6.6.2007
5. Mednarodni računovodski standardi. Ljubljana, Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev, Slovenije, 2006.

6. Podatki o panožnih povprečjih [URL: <http://www.gvin.com>], 13.7.2007.
7. Razlaga Mednarodnih računovodskih standardov.
[URL: <http://www.iasplus.com/standard/ias14.htm>], 2.6.2007
8. Slovenski računovodski standardi. Ljubljana, Slovenski inštitut za revizijo, 2006.
9. Zakon o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 42/2006).